

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

Περίοδος Β — Έτος Α' (16ον) | ΑΡΙΘ. 27(636) | Σάββατον, 15 'Ιουνίου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Σοσιαλιστική ολιγαρχία.
 ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κοντά στην άμμουδιά.
 Κ. ΚΗΡΘΙΟΣ: Άνθρωποι.
 Χ. ΣΤΡΩΣ: Στη γή του Πυθαγόρα.
 ΦΑΡΩ: Ό Μιστριωτισμός στην Αίγυπτο. (Τέλος).
 ΛΕΡΝΗΣ, ΤΣΟΠΑΝΟΣ, ΑΠΑΧΗΣ: Έπιγράμματα.
 Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα και πράγματα.

Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ: Το πρώτο ταξίδι τ' αδερφού μας. (Τέλος).
 ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ: Νέμεσις.
 ΠΑΥΛΟΣ ΜΙΡΒΗΡΗΣ: Η γλώσσα του παιδιού.
 ΑΠΟ ΒΑΟΜΑ ΙΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΛΑ: Θεατρικά.—Μουσική.—Έλληνική φιλολογία.—Ξένη φιλολογία. Η Κοινή γνώμη.—Χωρίς γραμματόσημο.

ἀπέναντι τῆς Πατρίδος σου

ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου

ἀπέναντι τῶν παιδιῶν σου

ΚΑΘΗΚΟΝ

ΕΙΝΑΙ

Αον) Νὰ κάμης οικονομίας.

Βον) Νὰ τὰς ἐξασφαλίζης, μαζί μὲ ἕνα καλὸν τόκον, ἀγοράζων

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

«ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ»

Εἰς κομψὸν τομίδιον ἐξεδόθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῆς Ἐταιρίας «Τύπος» νέον ἔργον τοῦ κ. Δ. Π. Ταγκοπούλου μετὰ τὸν τίτλον «Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα». Τὸ βιβλίον αὐτὸ περιέχει μιὰ σειρὰ ἐντυπώσεων ἀπὸ τὰς φυλακῶν, μιὰ σειρὰ ἀπὸ μικρὰ καὶ χαριτωμένα λογογραφήματα, μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα περῶν ζωντανὴ ὅλη ἡ ζωὴ τῶν φυλακῶν, μετὰ τοὺς τύπους τῆς, μετὰ τὴν ψυχολογίαν τῆς, μετὰ τὴς χαρῆς καὶ μετὰ τὴς λύπης τῆς. Τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ κ. Ταγκοπούλου εἶναι ἐξόχως ἀξιανάγνωστον, εὐχάριστον καὶ καλογραμμένο.

Ἐφημ. «Φιλελεύθερος» Σύρου

Ἐμεῖς οἱ ἐργάτες πρέπει νὰ σεβώμεθα κάθε εὐγενικὰ προσπάθεια, ὅσο μικρὴ καὶ ἂν εἶναι, καὶ νὰ μὴ τὴν βρίζουμε.

Ἐδιάβασα μετὰ πολλὴ μου συμπάθεια τὸ ἔργον τοῦ Δ. Ταγκοπούλου: «Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα». Τὸ ἔργο αὐτὸ ἐὰν ἔβγαινε πουθενὰ ἄλλου, σὲ θεβαιῶ μετὰ ὅλη μου τὴν καρδιά διὰ τὸ συγγραφεὺς θὰ ἐγενότανε πλοῦσιος. Δυστυχῶς ὁμως!

Ἐφημ. «Ἀναγέννησις»

ΤΟ ΛΑΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Στὴ Ρωσσία ὁμως ἔγινε κάτι ἄλλο. Κατηργήθη ὁ σκοπὸς αὐτὸς. Τὸ ἐργατικὸν κράτος ἐκλείσει τὸ ταμείον τοῦ θεάτρου καὶ ἐδίωξε τὸν φορατζῆ ἀπὸ τὴν πόρτα, τὴν ὁποίαν ἄνοιξε διάπλατα γιὰ νὰ μπῆ ὁ λαὸς μέσα γιὰ νὰ παρακολουθήσῃ ἕνα ἔργο μετὰ σκοπὸ, ποὺ θὰ τὸν διδάξῃ κάτι ὠφέλιμο, ποὺ θὰ τοῦ προξενήσῃ κάποια ἀνώτερη συγκίνησις, ποὺ θὰ τὸν κάμῃ καλλίτερο. Καὶ οἱ ἠθοποιοὶ παίζουν — δὲν ὑποκρίνονται διὰ τοῦ παίζον — παίζουν μετὰ πάθος, μετὰ ἐνθουσιασμόν, μετὰ ἀγάπην τὸν ρόλον των, γιὰτὶ καταλαβαίνουν διὰ ἐκείνη τὴ στιγμή ἐργάζονται γιὰ τὴ μόρφωσις, γιὰ τὴν ἀνάπλασιν ἑνὸς λαοῦ, ὅχι γιὰ τὴν τσέπη τοῦ ἀφεντικῶν τους. Αὐτὴ ἡ μεταρρυθμίσις θάναεθάσῃ τὸ θέατρο στὸ «ἔθνος του» καὶ θὰ δώσῃ στὸ λαὸ μας ἕνα ἀκόμη μέσον νὰ μορφωθῇ.

Ἐφημ. «Ἐργατικὸς Ἀγών»

Ο κ. ΓΑΗΝΟΣ

Τὸ εὐχάριστον ὁμως εἶνε, διὰ εἰς τὴν κομικὴν αἰτὴν ἀπόπειραν, τόσον κομικὴν ὥστε νὰ μὴ συμφωνοῦμεν πρὸς τὸν φίλον βουλευτὴν κ. Σίδερν, τοῦ ὁποῦ δημοσιεύομεν σχετικὸν ἄρθρον εἰς ἄλλην στήλην καὶ ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ τὸ πάρῃ τόσον στὰ σοβαρά, εὐρέθη ἕνας ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀπαντήσῃ ὅπως ἀπήντησεν ὁ διευθυντὴς τοῦ Πολυτεχνείου κ. Γκίνης. Ἐνα τέτοιο ἔγγραφον ὄφειλε νὰ εἶχεν ἐγκαίρως ἀπευθύνει ἡ Κυβέρνησις πρὸς τὸν κύριον Μελέτιον, δίδουσα εἰς αὐτὸν νὰ ἐννοήσῃ, διὰ ὄφειλε νὰ μὴ

βγαίῃ πολὺ ἀπὸ τὸν κύκλον τῆς δράσεως τῆς ἀγωνίας του, ἡ ὁποία δύναται μὲν νὰ ἔχη σχέσιν μετὰ τὸν στόμαχον, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν. Ἄλλὰ εἶνε ἐπίσης ἀληθὲς διὰ ἂν ἡ διευθύνσις τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας μεταρρυθμίσεως ἀνετίθετο ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ προγράμματος τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν φωτεινὸν σημεῖον, εἰς ἄνθρωπον μετὰ περισσότερον χαρακτῆρα καὶ θάρρος ἀπὸ τὸν κύριον Γληνόν, οὔτε θὰ εὐρίσκετο ἐπὶ τόσον καιρὸν ἐκτεθεμένον εἰς τὴν ἀντίδρασιν ἑνὸς ὀπισθοδρομικοῦ καὶ σχολαστικοῦ ὑπουργοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐν τῷ ὑπουργείῳ στεγαζομένων συγγενῶν του καὶ οὔτε ἐπομένως θὰ ἐκαρκινοβάται. Ἄλλ' οὔτε καὶ θὰ ἐλάμβανον σήμερον τὸ θράσος διάφοροι δημοκράτοι νὰ ἐμφανίζονται ὡς ὀργανωμένη κατ' αὐτῆς ἀντίδρασις.

Ἐφημ. «Ριζοσπάστῆς»

Ἡ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΤΥΠΟΣ,"

Ζητεῖ ἀντιπροσώπους τῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἱκανοὺς ν' ἀναλάβουν τὴν πώλησιν τῶν βιβλίων τῆς καὶ λοιπῶν ἐκδόσεών τῆς ἐπὶ προμηθεῖα.

Ἀπευθυντέον δι' ἐπιστολῶν:

ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ "ΤΥΠΟΣ,"

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΑΘΗΝΑΣ

Ἡ ΤΡΙΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενήσεται τὴν 30 Ἰουνίου (13 Ἰουλίου) 1919

Σύνολον κερδῶν Δραχμαὶ 200,000

Μέγα κέρδος » 80,000

ΠΙΝΕΤΕ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ - 1901 - ΤΟΥΤΑ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α^{ομ} (16^{ομ})

Αθήνα, Σάββατο, 15 Ιουνίου 1919

ΑΡΙΘ. 27 (636)

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΟΥΛΙΓΑΡΧΙΑ

Ρωτήσαμε τὰ δύο σοσιαλιστικά μας φύλλα τί κά-
μανε για να γνωρισουνε στο σοσιαλιστικό κοσμο της
Ελλάδας τους λιγους Έλληνες λογοτεχνες σοσιαλι-
στές και περιεμέναμε την απαντηση τους. Απαντών-
τας το ένα μας ευρισσε, το άλλο οχεσον μας άγνοησε.

Υστερα απο τη στυση αυτη εχουμε τη γνώμη πως
ή παλια υπνοια για τους σοσιαλιστές δημοσιογρα-
φους πως δε βλέπουνε με καλό ματι τους σοσιαλι-
στές λογοτεχνες, είναι τέλεια δικαιολογημένη. Η γνώ-
μη μας είναι πως βρισκομαστε μπροστα σε μιὰ συστη-
ματικη πιά προσπαθεια με τον άπώτερο σκοπο να
κραιηση το σοσιαλιστικό κόσμο μακριά από κάθε έ-
παφη με κάθε άλλο στοιχείο ξένο προς τη δημοσιο-
γραφική κ' επαγγελματικη προπαγάντα.

Αν υπήρξαν Έλληνες λογοτέχνες που προδώσαν
το σοσιαλισμό τους για ένα κομμάτι ψωμί, καθώς λέ-
τε, και μεταβλήθηκαν σε φανατικούς διδχτες του,
υπάρχουνε όμως κι άλλοι, μειρημένοι στα δάχτυλα,
που κρατήσανε πάντα ψηλά τη σημαία του σοσιαλι-
σμού με χέρια άγνά, με το μέτωπο άψηλά, μακριά
από κάθε ιδέα και της παραμικρής και όποιου-
δήποτε ειδους εκμετάλλεψης. Κι αν για τους πρώτους
κάθε επίκριση και κάθε παράπονο είναι τέλεια δι-
καιολογημένο, μα είναι αξιοληρήτητα θλιβερό το θέα-
μα σοσιαλιστικών εφημεριδων που προσπαθούνε να
πνίξουνε κάθε άλλη σοσιαλιστικη φωνη για να κου-
στή μόνο ή δική τους. Υπάρχουνε λογοτέχνες με σο-
σιαλιστικη δράση που φυλακιστήκανε κιόλας. Υπάρ-
χουνε έργα σοσιαλιστικά που παιχτήκανε θριαμβευτι-
κα στο θέατρο, έργα με συνέπεια, με σύστημα, έργα
βγαλμένα από τη ζωη τω βασανισμένων και τω
δυστυχισμένων, έργα που είδανε το φως σε μέρες ά-
πολυταρχια και σε εποχη που δεν είχε ακόμα εκδη-
λωθη καμιά σοβαρη σοσιαλιστικη κίνηση στον τόπο
μας και τα έργα αυτα που υπάρχουνε εύτυχως σε κά-
θε σοσιαλιστικη βιβλιοθήκη, σε κάθε εργατικό κέν-
τρο, που μορφώσανε λογοτεχνικά τη σύγχρονη ανε-
πτυγμένη σοσιαλιστικη νεολαία περισσότερο από κά-
θε πρόχειρη σοσιαλιστικη προσσουρα και που ο φω-
τισμένος εργάτης τάγάτησε και τα διαβάζει σαν εύ-
αγγέλιο, τα έργα αυτα μόνο οι σοσιαλιστικες εφημε-
ριδες μας επιμένουνε να τάγνοούνε. Α δεν είναι
προϊόντα μεγαλοφυίας, α δεν ίκανοποιούνε τέλεια
τις σοσιαλιστικες αντίληψες κείνων που εχουνε την ά-
ξίωση να διευθύνουνε το σοσιαλισμό, μα είναι έργα
άγνά, με γνήσια σοσιαλιστικη συνείδηση, σε βαθμό
που οι ήρωές τους να αυτοκτονούνε σα βλέπουνε πως
το σοσιαλιστικό τους ιδανικό εϊτανε μόνο πηγή εκ-
μετάλλεψης, είναι καλλιτεχνικες προσπάθειες, είναι το
λογοτεχνικό σοσιαλιστικό μάξιμουμ, τέλος πάντων,
που έχει να δώσει σήμερα ο τόπος μας. Ένας ειλικρι-
νης σοσιαλιστής δημοσιογράφος, που δε θεωρεί το

σοσιαλισμο για οικγενειακη του υψφωση, θάπαιρνε
να εργα αυτα και να κροσολουουσε με κινε τροπο να
α γνωρισω στον κωρο, να τα ελλοιωη στην κοψη
συνειδηση, επιτελους κ' απο πολιτικη αναγκη, για να
οιςη πως ο σοσιαλισμος κερουσε κ' ενα μερως τουλα-
χως της λογοτεχνιας.

Α ενω μας σεροιωνται κάθε μέρα και τα τελευ-
ταια αμφισυλης παλλες φορες αξιως προιοντα της
ευρωπαϊκης λογοτεχνιας, οεν ειωαμε πο.ε στα σοσια-
λιστικα μας φυλλα ενα οηγημα η ενα ποιημα σοσια-
λιστικο Έλληνα λογοτεχνη, γιατι κανεις σε ζήτησε
τη λογοεχνηκη συνεργωσια των Έλληνωνε σοσιαλι-
στων. Έτοι πληροφουρουμενα ακριβως κάθε μερα τί
ειπε το τάσε οργανωμενο γκαρσονι ή τι φρονει ο
οεινα εργατης για τα κοινωνικα ή πολιτικα ζητήμα-
τα, αποιωπαται όμως ελλελεσετατα το έργον των
Έλληνωνε σοσιαλιστων, που αγνοημενο, υθρισμένο ά-
πό τα σοσιαλιστικά φυλλα, αναγκάζεται πολλες φο-
ρες να ζητηση ασυλο σε άστικα φυλλα.

Διαμαρτυρομαι ενάντια της σοσιαλιστικης
όλιγαρχιας, που βλέπω πως προσπαθεί να έγ-
καθιρυνθη στον τόπο μας και έχω το θάρρος που
μοι εμπνέει ή άγνη μου σοσιαλιστικη ψυχη να δια-
κηρύξω πως ή συντρομή που τα όλιγα ελληνικα σο-
σιαλιστικά έργα προσφέρανε στην έξυπνρήτηση της
σοσιαλιστικης ιδέας στάθηκε άσύγκριτα άνωτερη από
όλα τα προϊόντα της φλύαρης και πολλές φορες άν-
τιπαθητικης επαγγελματικης σοσιαλιστικολογιας. Να
μας φιλοξενούνε κάποτε και να μας θαυμάζουνε ακό-
μα τα άστικα φύλλα και να βγαίνουνε υστερα τα σο-
σιαλιστικά φυλλα να μας αποκλείουνε ή να μας ά-
γνοούνε, ζητώντας με λόγια μασσημένα να μειώσου-
νε το κωρος μας, είναι μιὰ κακή, πολυ κακή ύπη-
ρεσία στην ιδέα του ελληνικου σοσιαλισμου που γεν-
νάει πολλές ύπόνοιες και που υπευθυνους γι' αυτη θε-
ωρούμε όλους τους σοσιαλιστές ζουρναλίστες μας.

Ο σοσιαλισμός στον τόπο μας, ο άγνος σοσιαλι-
σμός που αποβλέπει μόνο και μόνο στο πως να δη-
μιουργηση ανώ.ερες ήθικες αξίες, έχει ανάγκη, τό-
ρα μάλιστα στα πρώτα βήματά του που χτυπιέται απ'
όλες τις μεριές, να συγκεντρωση στοργικα κάτω από
τις πλατειές, μητρικες φτερούγες του, κάθε ευγενικη
σοσιαλιστικη προσπαθεια που βγαίνει από ψυχή
λευκή.

Προ πάντων έχει ανάγκη από τη συντρομή τω λί-
γων εκείνω σοσιαλιστώνε λογοτεχνών. Αυτό πρέπει
να έννοηθη καλά. Μόνο με τα άρθρα και τις προσο-
σουρες ο άγώνας σας θα είναι καθυστερημένος. Χρει-
άζεστε τη συνδρομή τω λογατεχνών και χωρις αυτη
δε θα μπορέσετε να εμπνεύσετε την πεποίθηση μιās
άνωτερης ιδεολογιας απρόσβλητης από κάθε καθόλου-
όλη ύπόνοια. Η λογοτεχνια θα δώσει τη λάμψη και
το ιδεολογικό ύψος σε έναν άγώνα που τονε δέονουνε
όλοι οι άνέμοι και που σήμερα φαίνεται πως κυλιέται

στό χαμηλό επίπεδο του κοινού ύψους. Συκοφαντημένοι από την αστική κακοβουλία, σε μᾶς, τους λίγους ιδεολόγους λογοτέχνες σοσιαλιστές, θά θά βρῆτε τὰ μέσα γιὰ τὴν ἐξιδανίκευσήν τοῦ ἀγώνα σας πού εἶναι κι ὁ ἀγώνας μας καὶ γιὰ τὸ ἀνέβασμα σ' ἕνα ἕψος πού νὰ μὴ μπορῆ νὰ σᾶς φτάσουνε τὰ βέλη τῶν πονηρῶν. Ὅσο δὲν κερδίζετε τὴν ἐμπιστοσύνην μᾶς θὰ παρουσιάζετε πάντοτε μὴ πλευρὰ ἀνοικτὴ γιὰ μιὰ εὐκολὴ ἐπίθεσις στὴν ἀστικὴ μικροπονηριά.

Δὲ σᾶς ζητήσαμε ἀξιώματα οὔτε πρωτοκαθεδρίες. Ἐχομε μόνο τὴν ἀξίωση νὰ μὴ μᾶς ἀγνοήτε καὶ νὰ μὴ προσπαθῆτε νὰ μειώσετε τὸ κύρος μας ἔστω καὶ ἀσυνείδητα μὲ τὴ συστηματικὴ ἀγνοία ἢ τὸ μισογνώρισμα τοῦ ἔργου μας. Ἐνας ἀληθινὸς σοσιαλιστὴς δὲν πρέπει νὰ ἐξαντλήται μὲ τὴν ἱερὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ὁργάνωση τῶν ἐργατῶν, μὰ ἀπαραίτητα νὰ φροντίξῃ νὰ εἶναι καλὰ πληροφορημένος καὶ γιὰ τὴ λογοτεχνικὴ παραγωγή τοῦ τόπου του. Ὑπάρχει σήμερα δημιουργημένη μιὰ, περιορισμένη ἔστω, σοσιαλιστικὴ λογοτεχνία πού μπορεῖ νὰ μὴν ἔχη τὴν ὀρμὴν πού θὰ ὄνειροπολοῦσε ἕνας ἀδιάλλαχτος σοσιαλιστὴς τῶν ἄκρων, μὰ πού εἶναι ἀρμονισμένη πρὸς ὅλο τὸ σοσιαλιστικὸ περιβάλλον, πού κι αὐτὸ τώρα μόλις δημιουργεῖται, καὶ πού ἔχει μὲ ὅλα αὐτὰ ὅλη τὴ θερμότητα καὶ τὴν ἀγνότητα μᾶς παρθένας σοσιαλιστικῆς ψυχῆς.

Συλλογιστῆτε τὴν εὐθύνην πού ἀναλαμβάνετε μὲ τὸν ὕπνολο, σιωπηλὸ πόλεμον πού στήνεται ἐνάντια στοὺς σοσιαλιστὲς λογοτέχνες. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδέα κιντύνει νὰ δυσφημιστῆ στὸν τόπον μας μὲ αὐτὴ τὴν ἀποκλειστικότητα πού δὲν ἀνέχεται καμιά ξένη συνεργασία.

Μὴ μᾶς ἀντιτάξετε πὼς πολλὰ φορὲς τάχα ἐκαλέσατε σὲ συνεργασία τοὺς διανοούμενους, γιατί θὰ σᾶς ἀπαντήσουμε πὼς αὐτὸ εἶτανε ἕνα πρόσχημα, λίγη στάχτη γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου, ὅσο δὲ σᾶς βλέπουμε νὰ μᾶς δίνετε εἰλικρινὰ τὸ χέρι.

Ἐμεῖς δὲ θὰ πάφουμε βέβαια νὰ δουλεύουμε γιὰ τὴν ἰδέαν πού σήμερα μᾶς ἐμπνέει, ἐπειδὴ μᾶς σ' αὐτὴ πιστεύουμε πὼς βρισκόμαστε ἕνα ἀνώτερον ἰδανικόν. Τὸ παράδειγμα ἑνὸς Ἀνατόλ Φρανς ἢ ἐνθὺς Πάολ Φῶρ μᾶς συγκινεῖ βαθειά. Μὰ μὴν ξεχνᾶτε καὶ οἱ σεῖς πὼς τὴ Ρούσσην Ἐπανάστασι δὲν τὴν ἐδημιουργήσανε οἱ ζουρναλιστὲς μὰ οἱ λογοτέχνες τῆς Ρωσσίας πού σταθῆκανε οἱ μεγάλοι, οἱ φωτεινοὶ πρόδρομοι.

Μποροῦμε νὰ δουλέψουμε κ' ἐμεῖς στὸ πλευρὸν σας γιὰ τὸ ἀνέβασμα τοῦ λαοῦ μας, δίχως νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ κατεβοῦμε στοὺς δρόμους ἢ νὰ ἀρθρογραφῆσουμε. Ὑπάρχει, ὑποθέτουμε, στάδιο ἐργασίας γιὰ ὅλους. Σᾶς προσφέρουμε τὴν ἀδερφικὴν συνεργασίαν μας. Γιὰ τὴν ἀποκρούετε ;

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

Τὴν καθαρέβουσα, μᾶς τὴ φτιάσανε οἱ δασκάλοι γιὰ νὰ σασιζοῦνε οἱ Ἑβραῖοι. Σασιζοῦνε ἀλήθεια. μὰ ὄχι ὅπως οἱ δασκάλοι τὸ θαρροῦνε. Σασιζοῦνε γιὰ τὸ τέρας καὶ γιὰ τὸ χάος. Γιὰ τὸ τέρας πού εἶναι ἡ καθαρέβουσα. Γιὰ τὸ χάος πού κάνει ἀφθὴ στὴν Ἑλλάδα.

Μόνο μὲ τὴ δημοτικὴν θὰ κατορθώσουμε νὰ τοὺς καταλάβουμε καὶ νὰ τοὺς ἀγαπήσουμε τοὺς προγόνους.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΑΜΜΟΥΔΙΑ

Στὸν κυμιτόχαρον γιὰλὸ καὶ στὸ ξανθὸ ἀκρογιάλι
πὼς ἤθελα νὰ ζῶ!

Στὸ κύμα νᾶμαι σὺν ἀγρὸς κρῖνου σὲ μυρογιάλι
πού κι ἂν τὸ πῆρες ἀπ' τὴ γῆ πάλι αὐτὸ θγάνει ἀνθόν.

Παιρῖδα μου ὄχι πιά ἡ στεριά! Τᾶνήλιαγὸ μου σπῖνι
στὴ θάλασσα κοντά,

κ' ἐγὼ μέσα στὸν ἄνεμον φτερούγα ἐνὸς σπουρηγῆ
τὸ νέο ρυθμὸ κάθε Καιροῦ νᾶκολοῦνθῶ πισιά.

Μπρασιέρα νᾶμαι στὸ γυαλό, στὸ μῶλο τρεχαντήρι,
κουπὶ σ' ἕνα σκαμνί,—

μὲ τοὺς νησιῶτες νὰ μεθῶ, καὶ στὸ ἴδιο τοὺς ποιήρι
κρᾶσι νὰ πίνω, νέα ζωὴ, θέλεις, χαρὰ ἢ καμῖο.

Ἡ ταξιδιάρη μου ἡ ψυχὴ μὲ τὸ βορριά ν' ἀνοίγει
τετραπλάτα φτερά,

καὶ μὲ τὸ μπάνη ἀνάλαφα χαρούμενη νὰ ομίγει
τοῦ γλάρον τὸ φτερούγιον σὺν παίξει στὰ νερά.

Τὴ σοροκάδα, τὸ βορριά, τὸ γραῖγο, τὴ σπηλιάδα
συντρόφια νὰ κρατῶ,
καὶ σ' ἄγριο κύμα ὡς ζωικὴν κι ὀλάρμενη φρεγάδα,
καρένα, δίκωπον σπαθί, στὸ πέλαο νὰ θουτῶ.

Ἀχ! ἔτσι ἄς εἶναι βολειτὸ μιὰ νέα ζωὴ, ν' ἀγγίξω
κοντὰ στὴν ἀμμουδιά,

κάθε μικρὸ ἀναγέλασμα στὸ κύμα νᾶν τὸ ρίξω
καὶ μὲς στὸ πέλαο προσφορὰ μιὰν ἀχρηστὴ καρδιά !

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

N

Χαρισμένο τοῦ ἡ τῆς X. Strich

Κούτσου! Κούτσου! Κούτσου!—πάει ὁ δρόμος
[ἴσια.

Πέτρες ἄγριες χάμω. Ζέστη, φοῦρνος, ψένει.
Καὶ μακριὰ κοιτάμε, μὲς στὰ κυπαρίσσια,
Δροσερὸ σπιτάκι πού ὄλους μας προσμένει.

Κούτσου! Κούτσου! Κούτσου!—καὶ καθῶς
[τραβᾶμε,

Ἄλλοι πεινασμένοι κι' ἄλλοι πιδ χορτάτοι,
Κούτσου! Κούτσου! Κούτσου!—Ἐμορφα
[κοιτάμε

Ποῖς μπορεῖ νὰ βγάλει τᾶλλονοῦ τὸ μάτι.

K. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

Τὴν ὀμορφιά, ποτὲ σου δὲν τὴν εἶδες τὴ στιγμὴν τοῦ πόνου;

Ποτὲ σου δὲν τὴν εἶδες τὴν ὀμορφιά!

Ποτὲ σου δὲν τὴν εἶδες τὴ χαρὰ σὲ μιὰν ὀραϊάν ὄψη;

Ἦ! δὲν τὴν εἶδες ποτὲ σου τὴ χαρὰ!

SCHILLER

ΣΤΗ ΓΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

Σήμερα ὁ δάσκαλος εἶχε πολὺ κέφι. Ἀντίθετα πρὸς τὸ συνηθισμένο ἕφος του μῆλκε γελαστός στὴν αἴθουσα καὶ ἄρχισεν ἀμέσως.

— Ἐχω τὴν ἐπιθυμία, κύριοι, γὰ σᾶς δῶ πάνω σὲ μιὰ τεράστια κί' ὀλωσδιόλου ὀμαλή σφαῖρα. Θέλω ὁμως πρῶτα νὰ μὴ σᾶς ἀφήσουν τίς διμυστάσεις σας. Νὰ σᾶς κάμουν, ἔτσι νὰ ποῦμε, χωρὶς ψηλαφητὴ ἀπόδειξη πὼς πράγματι ὑπάρχετε.

Ὁ δάσκαλος χαμογέλασε κί' οἱ σπουδαστὲς ἔσκασαν στὰ γέλια. Φανερὸν τὸς εἶταν πὼς ὁ κατσουφιασμένος ἄνθρωπος εἶχε σήμερα σκοπὸ νὰ τὸ ρίξει στ' ἀστεῖα.

Ὁ δάσκαλος σταύρωσε τὰ χέρια καὶ περίμενε. Ὑστερα κούνησε λιγάκι τὸ κεφάλι κί' εἶπε πάλι.

— Ἐχω ἀκόμα, κύριοι, τὴν ἐπιθυμία νὰ σᾶς κρεμάσω ἀνάποδα χίλια μέτρα πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Οἱ σπουδαστὲς ἔσκασαν πάλι στὰ γέλια. Βοῆ ἀπὸ ἐξυπνάδες καὶ κουταμάρες γέμισε τὴν αἴθουσα. Ἐνας μάλιστα σηκώθηκε πάνω στὸ θρανίον καὶ φώναξε ἀρκετὰ δυνατὰ στὴ φοιτήτρια:

— Καὶ στὸν οὐρανὸ! Κί' ἀνάποδα! Μαζί σου, Καίτη!

Ὁ δάσκαλος ἔκανε πὼς δὲν πρόσεξε. Ἀκούμπησε τὸ χέρι στὴν ἔδρα, μισόκλεισεν εἰρωνικὰ τὰ μάτια καὶ φώναξε:

— Ρωτῶ σᾶς, κύριοι, πὼς σᾶς ἔχω πάνω στὴ σφαῖρα. Τί εἶναι ζωή; Τί θὰ πῆ ζωή;

Οἱ σπουδαστὲς κοίταξαν μὲ ἀπορία. Ὁ δάσκαλος δὲ γελοῦσε. Ἐκαναν νὰ σκεφτοῦν, ἀλλὰ τὸ μυαλό τους πῆφιλιζε. Νευρική ἤσυχία κυριαρχοῦσε. Σὲ λίγο ὁμως τὰ μυαλά κουράστηκαν κί' ἔγινε πάλι θόρυβος. Κί' ὁ ζωηρὸς σπουδαστὴς φώναξε πάλι:

— Νὰ πῶ ἐγώ, Καίτη; Δὲ ξέρω; Αἶ; Τί θὰ πῆ ζωή!

Ὁ δάσκαλος καὶ πάλι δὲν πρόσεξε. Ἐκανε δυὸ βήματα πρὸς τὰ πίσω κί' ἀκούμπησε στὸν τοῖχο.

— Ἀπὸ σᾶς ὁμως, τοὺς κρεμασμένους ἀνάποδα χίλια μέτρα πάνω ἀπὸ τὴ γῆ, θέλω νὰ μάθω, τί εἶναι μυαλό; Τί θὰ πῆ σκέψη;

Οἱ σπουδαστὲς ἄρχισαν νὰ θυμώνουν. Φανερὸν πὼς ὁ δάσκαλος τοὺς κοροῖδευε. Ὁ ζωηρὸς μάλιστα σπουδαστὴς εἶπε πάλι:

— Ἀκουσε, Καίτη! Εἶναι καλλίτερα στὸ πάγκο.

Ὁ δάσκαλος τὸν κοίταξε λίγο κί' ἔπειτα γέλασε σαρκαστικά.

— Ἐχετε δίκιο, εἶπε. Πρέπει νὰ μὴ βγαίνουμε ἀπὸ τὸ μάθημά μας. Δὲν πρέπει νὰ χάσουμε τὸν κύριο Κλαύδιο καὶ τὴν δεσποινίδα Καίτη.

Οἱ σπουδαστὲς γέλασαν πάλι. Ὁ δάσκαλος δυνάμωσε τὴ φωνὴ καὶ ξακολούθησε:

— Στὸ προηγούμενο μάθημα, φίλοι μου, εἰσάξαμε πὼς ἓνα κί' ἓνα κάνουν δυὸ. Σήμερα ὁμως θὰ μάθουμε πὼς δυὸ καὶ δυὸ κάνουν τέσσερα. Σιωπή, κύριοι! Τί; Γελᾶτε; Τὸ θέμα μας εἶναι σοβαρό. Βρίσκεται κανεὶς σας πὼς τὸ νομίζει κουτό; Ἄς μιλήσει! Τὸν ρωτῶ ἐπίσημα, τί θὰ πῆ ἓνα καὶ τί θὰ πῆ δυὸ;

Οἱ σπουδαστὲς κοίταξαν μὲ ἀπορία. Μόνον ὁ ζωηρὸς σηκώθηκε καὶ εἶπε μὲ ἀναλβεία:

— Ἐνα, κύριε, εἶμαι ἐγώ, καὶ δύο, ἐγὼ μαζί μὲ τὴν Καίτη.

Νέα γέλια καὶ νέο κωμὸ γέμισε τὴν αἴθουσα. Ὁ δάσκαλος ὁμως δὲ θυμώσε. Περίμενε λίγο κί' εἶπε πάλι μὲ σοβαρότητα:

— Ἄς εἶναι. Μὲ συγχωρεῖτε, κύριοι. Μοῦ φάνηκε πὼς σᾶς ἔβλεπα, ἄλλους πάντων στὴ σφαῖρα κί' ἄλλους κρεμασμένους ἀνάποδα χίλια μέτρα ψηλὰ ἀπὸ τὴ γῆ.

Ἄς προχωρήσουμε λοιπὸν στὸ μάθημά μας. Πρέπει σήμερα νὰ ἐξετάσουμε τοῦ κύκλου τὴν ἐξίσωση. Ὁταν ἔχουμε ἓναν κύκλο, πῶν φτεαίνουμε. Κί' ὅταν φτειάξουμε αὐτόν, φτεαίνουμε κί' ἄλλον. Σᾶς ρωτῶ ὁμως, φίλοι μου, φτειάξαμε πράγματι ἓνα κύκλο;

— Φτειάξαμε, φώναξεν ὁ ζωηρὸς σπουδαστὴς, τὸ φαῖλο κύκλο!

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ δάσκαλος τὸν κοίταξε κατάματα. Ὑστερα, κατέβασε τὰ μάτια καὶ πρόσεξε πολὺ τὰ παπούτσια του.

— Κύριοι, εἶπε μὲ βραχνὴ φωνή, κοιτάξατε ποτὲ τὸν κόσμον μὲ χωρὶς τὰ μάτια σας; Ψηλαφήσατε ποτὲ τὸ χάος; Περιπατήσατε ποτὲ μὲ χωρὶς τὰ πόδια σας;

Οἱ σπουδαστὲς εἶχαν ἀρχίσει πιά νὰ τὰ χάνουν. Ὁ δάσκαλος δὲν εἶταν στὰ καλά του. Κάποια βιδίτσα θὰ τοῦστριψε. Κί' αὐτὴ ἡ ὑπόψια τοὺς ἔκαμε μελαγχολικοὺς καὶ δὲν τοὺς ἄφηκε πιά νὰ ξαναγελάσουν. Μόνον ὁ ζωηρὸς σπουδαστὴς σηκώθηκε σχεδὸν μὲ θυμὸ, ἀρπαξε βίαια τὴν Καίτη ἀπὸ τὸ χέρι καὶ διενδύθηκε πρὸς τὴν πόρτα.

— Κύριε, εἶπε, μὲ χωρὶς τὰ πόδια ποτὲ μου δὲν περιπάτησα. Μὲ τὰ πόδια ὁμως περιπατῶ λαμπρὰ καὶ πηγαῖνω πρόθυμα στὸ πάγκο, ὅπου ὁ ἀέρας εἶναι δροσερώτερος καὶ καθαρότερος ἀπὸ δῶ μέσα.

Ὁ δάσκαλος τὸν κοίταξε περιλυτὰ. Κί' ὅταν ὁ ζωηρὸς νέος μὲ τὴ νέα βγῆραν ἀπὸ τὴν αἴθουσα, ὅλοι οἱ σπουδαστὲς πὼς τὸν ἔβλεπαν βουβοὶ καὶ ἀκίνητοι, εἶδαν μιὰ μεγάλη ζάρα νὰ σουφρώνη τὸ πλατὺ τοῦ μέτωπο.

— Παρντόν, εἶπε.

Καὶ ἀργὰ ἀργὰ, σὰν νὰ εἶχε γεράσει ἀπότομα, καμπουριασμένος καὶ κατσουφιασμένος ἀνέθηκε στὴν ἔδρα. Στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σὰν σαστισμένος κί' ὕστερα κοίταξεν ὄξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Μερικτὸι ἐνόμιζαν πὼς ἔβλεπαν δάκρυα στὰ μάτια του. Πραγματικά ὁμως δὲ θάβλεπαν τίποτα. Γιατὶ ὁ δάσκαλος εἶχε ξανάβρει τὴ μορφή του.

— Κοιτάχτε, εἶπε σιγὰ. Σκόνη! Σύννεφο ἢ σκόνη!

Κί' ὕστερα, ἀφοῦ ἐρευνήσεν γιὰ λίγο ἀκόμα τὸν οὐρανὸ, κατέθηκεν ἤσυχος ἀπὸ τὴν ἔδρα κί' ἄρχισε γρήγορα τὸ μάθημά του, γράφοντας μηχανικὰ στὸν πίνακα ἓναν ἀτέλεικτο ἀλγεβρικό τύπον, πὼς πολὺ ἔμοιαζε μὲ φράχτη λαχανόκηπου.

X. STRICH

Ποῦ εἶναι οἱ δοῦλοι νὰ πάω νὰ τοὺς φιλήσω τὰ πόδια; Ποῦ οἱ φτωχοὶ, ποῦ ὁ κοσμάκης, ποῦ οἱ μαραγκοὶ, ποῦ οἱ βαρκάρηδες, ποῦ οἱ ἐργάτες; Ἀμέ; θαρροῦσα ἐγὼ πὼς γιὰ δέφτους εἶτανε καὶ τὸν οὐρανὸν ἢ βασιλεία. Νὰ ἴσται ἴσται τί μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς δασκάλους. Ἡ γλώσσα δὲν εἶναι γιὰ μιὰ ψεύτικη ἀριστοκρατία, γιὰ τὰ μεγάλα τους τάχα τὰ μυαλά. Ἡ γλώσσα εἶναι γιὰ τὸ ἔθνος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ο ΜΙΣΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ

2 -

Με τὸν ἴδιον τρόπο πού βρίζεται τὸ ἔργο τοῦ Παρορίτη, βριστήκανε ἄλλοτε καὶ τὰ ἔργα τοῦ Ζολᾶ.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι τὸ μόνο ἔγκλημα τοῦ κ. Ἰορδανίδου πὺς τόλμησε νὰ μπᾶσει στὴ βιβλιοθήκη τοῦ σχολείου τὸ «Μεγάλο Παιδί» τοῦ κ. Παρορίτη. Ἀκούστε ὅλα τὰ ἄργια πὺς διαπράττονται μέσα στὸ σχολεῖο, σημειωμένα σὲ μιὰ καταγγελία πὺς οἱ ἄλλοι δασκάλοι μαζί με τὴν παραίτησή τους ἀναγκαστήκανε νὰ ἐπιβάλλουε στὸν Πρόξενο. Τὰ ἀναφέρει πάλι ἡ «Κλειὺ» με τρίχες σπικωμένες ἀφ' ἱερῆ ἀνανάχτησης, στὸ φύλλο τῆς 4ης Μαΐου, με τὸν τίτλο «Σηπεδῶν ἀποκαλυπτομένη».

Ἀσφονοῦνεν πρὸς τὸν κ. Ἰορδανίδην ἐν πρώτοις διότι τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐθὲν εἰς ἐφαρμογὴν σύστημα, βασιζόμενον ἐπὶ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τοῦ μαθητοῦ, καταστρέφει τὴν πειθαρχίαν αὐτοῦ ἄνευ τῆς ὁποίας δυσχεραίνεται τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου μειοῦται ἢ θείσιν αὐτοῦ ἀπέναντι τοῦ μαθητοῦ. νενῶται δ' ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀπειθεια. Ὅτι αὐτὰ ἔνοισιν αὐτοῦ ἀποδεικνύουσι τὰ ἐπόμενα παραδείγματα. Οἱ μωθηταὶ ἤρχισαν νὰ μὴ δισκοῖνωσι τὰς ὁρας τοῦ διαλείμματος καὶ τῆς ἀναπαύσεως ἀπὸ τὰς ὁρας τῆς ἐνοασίας καὶ τοῦ μωθηματος, εἰσεύγονται δὲ πολλὰ εἰς τὰς παροδόσεις ἐν ἀποξία, κοατοῦντες τὰ τύμπανα καὶ τοὺς κοντοὺς με τὰ ὁποῖα ἔπαιζον κατὰ τὴν ὁραν τοῦ διαλείμματος.

Διασφονοῦνεν πρὸς τὸν κ. Ἰορδανίδην, διότι, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω παροδεινυμάτων καταδεικνύεται, τὸ σύστημα αὐτοῦ ἐμποδίζει πᾶσαν τιμωρίαν καὶ πρὸ πάντων τὴν ἐκ μέρους τοῦ διδασκάλου ἐπιβαλλομένην.

Διασφονοῦνεν πρὸς τὸν κ. Ἰορδανίδην, διότι ἀντελήφθημεν σὴτὴν ἡμερῶν καὶ ἀδιάρησον πρὸς τὰς θεωρητικὰς ἡμῶν παροδόσεις. Προκειμένοι ἐπὶ παροδεινυματι νὰ κοινωρήσωσιν οἱ μωθηταὶ τῶν ἀγοάτων μυστηρίων τὴν Κοισιανὴν πρὸ τῶν Χριστιανῶν, εἰς παροδήσασιν ἐνὸς τῶν συνοδῶν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν τοῦτο, διότι τὸ Σάββατον δὲν νηστεύεται τὸ ἔλαιον, ὁ κ. Ἰορδανίδης ἀπήντησεν «ὡ καῦμένε, αὐτοὺς τοὺς τύπους κάθεσαι καὶ κωτάξεις».

Προσηποῖται ὅτι εἰς τὰς κατ' ἰδίαν διαλέξεις καὶ συνεδριάσεις τῶν διδασκάλων, οὐδέποτε ἐκ μέρους τοῦ κ. Ἰορδανίδου ἐνένετο λόγος περὶ ἠθικῆς τῶν μαθητῶν διαπάσεως. Ὅσακις δὲ ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι προὐβάλαμεν τοιαύτης φύσεως ζητήματα ἀντιμετωπιεσάμεν τὴν ὑπεροχὴν τοῦ διευθυντοῦ διασφονοῖσιν. «Μὴ κοιοοῖζετε τὴν φύσιν», εἶναι ἡ συνήθης αὐτοῦ ἀπάντησις.

Διασφονοῦνεν πρὸς τὸν κ. Ἰορδανίδην διότι ἴσχυ μόνον ἀσπύεται τὴν ὑδατοῦσαν γλώσσαν, ἀλλὰ καὶ διδάσκει σὴτὴν εἰς τοὺς μωθητάς, παρὰ τὰς διαταγὰς τοῦ 107 άρθρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, ὅπερ ἐπιβάλλει τὴν κοισιανὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν, ὡς γλώσσαν ὑποκοισιανὴν ἐν τοῖς σχολείοις. Ἀνέλαβε σκοπίμως τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐκθέσεων εἰς Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν ἐπιβάλλον εἰς τοὺς μωθητάς νὰ συνθέτωσιν ἐν γλώσσῃ ὑδατοῦσῃ. Ἐπο αὐτῶν καταστρέφεται πᾶν ἄτι οἱ ἄλλοι διδάσκαλοι τῶν Ἑλληνικῶν οἰκοδομοῦσι διδάσκοντες τὴν καθαρεύουσαν γλώσσαν κατὰ τοὺς τύ-

πους τῆς γραμματικῆς μεθοδικῶς πάντοτε καὶ ἀπλῶς, συμφώνως τῷ προγράμματι τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ μωθηταὶ ἀντιληφθέντες οὕτω ὅτι ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφαρμογῇ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς γραμματικῆς, παρομελοῦσι τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς καὶ δυσχεραίνουσι τὸ ἔργον τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ καθιστῶσιν αὐτὸ ἄκαρπον καὶ ἀτελεσφόρητον.

Διὰ τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν οὗτος εἰς τοὺς μωθητάς προέκυψεν ἡ δυσπιστία ἀφ' ἐνὸς τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ ἡ ἀπειθεια ἀφ' ἑτέρου τούτων καὶ ἡ ἀσέβεια πρὸς αὐτοὺς καὶ οὕτως ἔστερήθημεν τοῦ μέσου τῆς ἐπὶ τῶν μαθητῶν ἐπιδράσεως.

Ἐυρέθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν σχολείων, τῇ προσωρισμένην διὰ τὰ διδασκόμενα ἐν τῷ σχολείῳ παιδία, τὸ ἠθικοπλαστικὸν βιβλίον «Τὸ Μεγάλο Παιδί», τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἀληθῶς τὸσφ «μεγάλο» ὥστε ὄχι μόνον τοὺς μωθητάς καὶ τὰς μαθητοῖας διεφώτισεν ἀρκούντως περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων ἠθικοκοινωνικῶν ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἐφορείας διήνοιξεν, ὥστε νὰ ἴδωσι καθαρῶς τὸ πραγματικὸν ποῖον τοῦ νεωτεριστοῦ διδασκάλου.

Ἐκόμισε πρὸς πλουτισμὸν τῆς παιδικῆς βιβλιοθήκης καὶ ἠθικοποίησιν τῶν μαθητῶν καὶ μαθητοῦν του, δύο νέους μαογαοῖτας ἐπιγραφόμενους «Ὁταν ἦσιν δάσκαλος» καὶ «Τὰ ταξείδια μου». Ἐκ τούτων τῶν συταῶν βιβλίων τὸ πρῶτον ἐδόθη πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς δεκαετῆ μαθητὴν (νῦν εὐρίσκειται εἰς γείρας τοῦ κ. Προξένου) πειονοῖται μεταξὺ ἄλλων, ἀθέμιτον ἐπὶ τῆς γλῶσσης ἐπαύλεως πλουσίον συνάντησιν τῆς κόσης τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ μικροῦ βοσκῶ, τὸ δὲ ἄλλο ὅπερ ἐδόθη πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς δεκαετῆ μαθητοῖαν, ἐκθέτει τοὺς τοόπους καὶ τὰ μέσα ἅτινα μεταγειοῖζονται αἱ κοκοταὶ τοῦ Γαλατῆου ὅπως ποσοελοῦνται τοὺς εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀφικνουμένων ξένους.»

Οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, τὰ ἴδια ὄπλα. Ἡθικὴ, θρησκεία, πατρίδα εἶναι τὰ σκοριασμένα ὄπλα τῶν ἀνθρώπων πὺς ζητᾶνε νὰ σκοτώσῃνε τὸ καινούριον πνεῦμα, γιατί εἶναι ἀνίκανοι νὰ προσαρμοστοῦνε πρὸς αὐτὸ, γιατί ἔξερουν πὺς ἅμα κυριαρχήσει τὸ πνεῦμα αὐτὸ, παύσασιν νὰ ἔχῃνε πέραση οἱ παπαρδέλες τους καὶ σταματάει τελειωτικὰ ἡ ἐκμετάλλευσιν τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων.

Τὸ παράδειγμα τῆς ἐρατεινῆς «Κλειοῦς» — γὰρ νὰ ἱκανοποιήσωμε καὶ τοὺς γλωσσομύοντες — φιλοτιμοῦνται νὰ τὸ μιμηθοῦνε καὶ οἱ ἄλλες Καϊρῶνες συνάδερφοίς της, τὰ Ἀλεξαντριανὰ ὁμοῦ φύλλα ὑποστηρίζουε τὸν κ. Ἰορδανίδην καὶ τὸν κ. Μαρσέλο. Ἡ ἐφημερίδα τὰ «Νέα» στὸ φύλλο τῆς 3ης Μαΐου δημοσιεύει ἕνα γράμμα τοῦ κ. Δελμοῦζου. Δημοσιεύουε ἐδῶ ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ γράμμα αὐτῶ :

«Μὴ σᾶς περιάζει ἡ ἀντίδραση. Μεταχειρίζεται πρόστυχα ὄπλα καὶ πληγώνει συχνὰ βοθῶντα. Μὰ ἔτσι γίνεται σὲ κάθε μεσοκῶνα. «Ἡ ἀλήθεια κοισιεύει».

Ἐδῶ ἡμεῖς πέρασε τὸ πρῶτον δέος πὺς εἶπε ἐπιβάλλει ἡ ἐπανάστασις καὶ ἄργισε ἡ ἀντίδρασις. Στὴ γλώσσα δὲ βρῖσκουε νὰ κτυπήσουε τίποτα πᾶν καὶ κατα-

φεύγουν στη θρησκεία και φησίν ἔθνησιν. Μπολεσεβίκους μᾶς λένε τώρα. Μετὰ τὰ διδασκαλικά δὲ χαλάσωμε, λείπει τὴ θρησκεία καὶ τὴν πατρίδα. Καὶ ἀρχισαν νὰ φλυαροῦν κάθε μέρα στὸν τύπο. Θέλουν νὰ φέρουν πάλι τὸ ζήτημα στοὺς δρόμους. Μὰ ὁ σπόρος ἔχει πᾶσα παρθεὶ καὶ δὲν ξεριζώνεται.»

* * *

Ἡ ἴδια ἐφημερίδα στὸ φύλλο τῆς 8ης Μαΐου δημοσιεύει τὸ ἀκόλουθο ὠραῖο χρονογράφημα, ποὺ δίνει μιὰ ἰδέα τοῦ καθαρευουσιάνικου μυαλοῦ.

«Ἡ Ἀργυρῶ, ἡ θυρωρὸς τοῦ σχολείου Ζαχαζίκ, καμάρει τῶν ἀντιπάλων τοῦ Ἰορδανίδη καὶ ἐκπροσώπησις τῆς ἰδεολογίας των, μοῦ δίδει ὅλην τὴν οὐσίαν τῆς ὑπάρξεώς της τὴν στιγμήν ποῦ συναντῶ στήν ἀκρογιαλιά τὰ παράξενα αὐτὰ ψωφίμα.

Μιλοῦσα μετὰ τὰ παιδιά τοῦ σχολείου Ζαχαζίκ περπατῶντας στὸ προαύλιο καὶ ἤκουα τὶς δροσερὲς ἐντυπώσεις των ἀπὸ τὴν ἐκδρομὴ τους μετὸν κ. Ἰορδανίδη στὸ Μὴτ Γάμρ, ὅταν μοῦ ἔδειξαν τὴν Ἀργυρῶ.

Ἀπαράλλακτα ὅπως ἀνάμεσα στὰ κοχύλια συναντοῦμε τὸ κοῦφιο κέλυφος τοῦ ἐξοφλημένου ἀχινοῦ.

Ἔσπευσα νὰ τείνω τὸ χέρι μου πρὸς τὴν Ἀργυρῶ, προστατευόμενον ἀπὸ πέτσινο γάντι. Κάποια ἐξάσκησις εἰς ἀνδρίας εἶναι ἀφέλιμος εἰς τὴν ζωὴν....

Καὶ εἶπα τότε πρὸς τὴν Ἀργυρῶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶπῃ κανεὶς πρὸς αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῆς ἀντιδράσεως πρὸς τὰ κατὰ ἔργα.

— Τί πράγματα ἀκούω, κυρία Ἀργυρῶ ;

Ἡ Μαργαρίτα δὲν ἀπήντησε πρὸς τὸν Φάουστ κομψότερα, διότι πάραυτα μοῦ ἀπεκρίθη :

— Κυρία ἐγὼ δὲν εἶμαι, εἶμαι κορίτσι, (80 ἐτῶν).

Ἄλλὰ, κύριε μου, πρώτη φορὰ βλέπομεν κι' ἐγὼ κι' ὁ Σταμάτης τέτοια πράγματα.

— Ποιὸς εἶναι ὁ Σταμάτης, ἀδελφὴ Ἀργυρῶ ;

— Ὁ φύλακας.

— Καὶ δὲν φωνάζατε ;

— Ἄν μιλήσαμε ; Βαρεθῆκαμε πιά ! Τὰ εἶπα, μίλησα, ξαναμίλησα, ὡς ποῦ ἔγινα κακὴ ! !

Μοῦ μιλοῦσε σιγά, ὡς ἤρμοζεν εἰς τὴν ἐκμυστήρευσιν.

— Εἶχαμε τὸ σχολιὸν στὴ μέση τῆς αἰλῆς, κύριε, κι' ἔτσι ξέσαμε ποιά εἶνε τὰ κορίτσια, ποιά τ' ἀγόρια. Ἦρθε τώρα ὁ θεομπαίχτης ὁ διευθυντὴς κι' ἔβγαλε τὸ σχολιὸν κι' ὅλα γίνηκαν ἕνα. Ἐγὼ κι' ὁ Σταμάτης εἶπαμε δεξιά-ξερθὰ νὰ πάρουν τὰ παιδιά τους οἱ ἄνθρωποι.

— Ὁ Σεβασμιώτατος τὰ ξέρει ;

— Καὶ βέβαια. Ἰσα-ἴσα μοῦ εἶπαν τὰ παιδιά (οἱ δασκάλοι) πῶς θὰ τὰ ποῦνε αὐτὰ στὸν τύπο.

— Ὁ διευθυντὴς, ἀδελφὴ Ἀργυρῶ, δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ ;

— Στραβοκέφαλος ! Ἄκου νὰ ἰδῆς : Προχτὲς ἡ Ζαφείρω (μιὰ μαθήτρια) ἔκαμε κάτι καὶ εἶπα τοῦ διευθυντῆ νὰ βάλῃ τὰ παιδιά ὅλα νὰ τὴ φτύσουν. Καὶ γέλασε ὁ κακοῦργος ! Εἶναι τοῦτα πράγματα ;

Ἔκαμα δυὸ βήματα πίσω καὶ ἔσπευσα νὰ ζητήσω βοήθειαν ἀπὸ τὰ παιδιά.

Ἀγρότερα, μετὰ τὸ μεσημέρι, μιλοῦσα μετὸν κ. Ἰορδανίδη γιὰ τὴν ἐπίδραση τῆς χειροτεχνίας στὴ ζωικὴ ἐκδήλωση τοῦ παιδιοῦ.

Ἐνεφανίσθη ἡ Ἀργυρῶ.

— Κύριε διευθυντή, ἀκόμη ἡ ὥρα 1)2 καὶ ἤλθαν τὰ στρίγγλικά κι' ὅλας. Πῆς τους νὰ ξεκουμπιστοῦν ὡς ποῦ νάρθῃ ἡ ὥρα δύο....

Ἡμπορούσαμεν ἀλήθεια νὰ κλάψομεν. Τὰ παιδιά ἤρχοντο ἀπὸ ἀγάπην πρὸς τὴν κίνησιν καὶ τὸ φῶς ἔνωρις στὸ Σχολεῖον. Ἡ Ἀργυρῶ δὲν τὰ ὑπέφερε. Ἦταν στρίγγλικά.»

Στὸ σημεῖο αὐτὸ σταματοῦνε οἱ πληροφορίες μας. Ὑποσχόμεθα νὰ σᾶς κρατήσομε ἐνήμερους τῆς διδακτικώτατης αὐτῆς ἱστορίας ἕως τὸ τέλος της.

ΦΑΡΑΘ

Ἡ ΚΟΙΝὴ ΓΝΩΜΗ

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΑ

Ἀθήνα 10—6—19

Ἀγαπημένε «Νουμά»,

Μπράβο σου γιὰ τὸ ξεσκέπασμα τοῦ Γιανιοῦ ποὺ ἔκανες. Τοῦ ἄξιζε μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ ἡ μόνη του σκέψη μετὰ τὴ λογοτεχνία εἶτανε πάντα νὰ βολῆ τοὺς λογοτέχνες. Μὰ καὶ ἡ μόνη του σκέψη μετὰ τὸ σοσιαλισμὸν εἶτανε πάντα νὰ βολῆ τοὺς σοσιαλιστές. Ποιὲν του δὲν ἔγραψε δυὸ ἀράδες ποὺ νὰν τοῦ δίνοντε τὸ δικαίωμα νὰ μιλή γιὰ λογοτεχνία, καὶ ποιὲν του δὲν ἔγραψε ἄλλες δυὸ ἀράδες ποὺ νὰν τοῦ δίνοντε τὸ δικαίωμα νὰ φηγοῦράσῃ γιὰ σοσιαλιστὴς. Φαντάσου ποῦ σ' ἕνα τελευταῖο του ἄρθρο στὴν «Κοινωνία» του ἐξαγακτήρισε τὸ Ἀυστριακὸ κράτος στὴν ἀρχὴ «σοσιαλιστικὴ δημοκρατία» καὶ στὸ τέλος «σοσιαλ-πατριωτικὸ κράτος». Καὶ στὸ ἴδιο ἄρθρο ἔδωσε καὶ τὴν ἀκόλουθον πολυτίμη πληροφορίαν, ποὺ οὔτε ἡ ἀμάθεια τοῦ Μαχαίρα ἀπὸ τὰ σοσιαλιστικὰ πράγματα, δὲν τὴ συγχωρεῖ. Ἐγραψε λοιπὸν πῶς πρωθυπουργὸς τῆς Ἀυστρίας εἶναι ὁ πατέρας Ἀνιλερ—ὁ Βίκτωρ Ἀνιλερ—ποὺ ὁ καημένος πέθανε ἐδῶ καὶ πολλοὺς μῆνες. Καὶ πῶς ὁ γιὸς του Φρὶς Ἀνιλερ εἶναι ἀπλῶς ἕνα σπουδαῖο πρόσωπο, ἐνῶ ὅλος ὁ κόσμος ξέρει πῶς εἶναι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀυστριακῆς Δημοκρατίας.

Μὲ ἀγάπην

ΕΝΑΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ

«ΤΟ ΥΔΡΟΔΟΧΕΙΟΝ»

Ἀγαπητὴ «Νουμά»,

Σὲ παρακαλῶ αὐτὰ τὰ λίγα νὰ τὰ δημοσιεύῃς γιὰ νὰ δοῦνε ἄλλη μιὰ φορὰ τὶς καταντιὲς των οἱ δασκάλοι, ὁ Χατζηδάκις καὶ πεθερὰ του καὶ δι καιρὸς εἶναι νὰ πάνθουν οἱ κύριοι τὴν ταχτικὴν τους καὶ νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἡ ἐθνικὴ μας γλώσσα στὰ Γυμνάσια. Προχτὲς στὸ Στάδιο ποὺ δίναντε τὰ βραβεῖα στοὺς ἐπιτυχόντας μαθητὲς στοὺς σχολικοὺς οὐκαθενικὸς ἀγῶνες, δὲν ξέρω ποιὸς τῶγε γράψαι μὰ ὁ κ. Νικολόπουλος τὸ διάβασε, ὁ μαθητὴς Δ. λαμβάνει ἔδραδοχεῖον, νὰ τὸ ποῦμε στὴ ζωντανή μας παγοῦρι ξέρετε τί ἀκούσθημε τότε ἀπὸ τοὺς μαθητὲς; Ἀ, ἄ, ἄ! Τότε ὁ κ. Νικολόπουλος γέλασε καὶ γύρισε πρὸς τὸν κ. Χρυσάκη ποὺ καὶ αὐτὸς γέλασε καὶ ὅλη ἡ ἐπιτροπὴ. Κοίμας νὰ μὴν εἶτανε καὶ ὁ κ. ὑπουργός. Ὁ Χατζηδάκις ἂν τὸ μάθῃ αὐτὸ δὲν λυοῦνται, ὁ Μιστριώ-

της από μέσα στο τόφο του ξέρεις τι κατάρες να μάς
πῆ.

Μὲ πολλή ἀγάπη
Ν. Γ. ΔΟΜΕΝΙΚΟΣ

ΚΡΥΦΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Ἀγαπητέ μου «Νουμά»,

Στὸ τελευταῖο φύλλο σου, ἀνάμεσα στὴν τόση ἐκ-
λεχτή σου ὕλη, ξεχώρισα κ' ἓνα γράμμα τοῦ κυρίου
Καλογεροπούλου πὸν μ' ἔκανε νὰ μάθω κ' ἐγὼ δι
ἢ Ι. Σύνοδος οκέφτεται νὰ διαλύσῃ τὰ μοναστήρια,
μόνο καὶ μόνο γιατί δὲν τοὺς θοῖσκει κανένα σκοπὸ.

Ὁ κ. Καλογερόπουλος, σὰν βυζαντινολόγος πού
εἶναι, μᾶς ἔδειξε μὲ τὰ πολὺ σωστά του λόγια πῶς
τὰ μοναστήρια (τὰ χτήματα δηλ.) πρέπει νὰ διατη-
ρηθοῦνε σὲ καλὴ κατάσταση, ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν
τέχνη τουλάχιστο πὸν τόσα της θάματα ἔχει κεῖ μέ-
σα κρύβει καὶ πὸν μὲ τὴν ἐγκατάλειψη τοὺς θὰ ρη-
μάξουν στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου.

Ἀγκαλιά, θὰ μοῦ πῆς, πῶς νὰ τὸν οκεφτοῦν οἱ
σεβασμιώτατοι ἓνα τέτιο σκοπὸ! Κι ἐγὼ σοῦ λέω
πῶς καλύτερα θάτανε γι αὐτοὺς νὰ ψάξουν καὶ νὰ
βρουν τί κρυφὸ σκοπὸ ἔχουν τὰ ξενικὰ μοναστήρια
πὸν καμόνοιας πῶς δασκαλεύουν ξένες γλώσσες, τὸν
ἐφαρμόζουν ἀ τ ι μ ω ρ η τ ἰ καὶ φέρουν μάλιστα
καὶ ἄ γ λ α ο ὺ ς κ α ρ π ο ὺ ς.

Ἄν ψάξουν καὶ τύχει καὶ δὲν τὸν βροῦν, ἐγὼ
τοὺς δίνω τὸ λόγο μου νὰ τοὺς τὸν ἀνακαλύρω καὶ
νὰ τοὺς δώσω κὶ ἄλλας τ' ὄνομα μερικῶν φροσῶν
ποῦφερε ἢ οπορὰ του.

Σύρα

Μὲ ἀγάπη
GRACIELLA

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Ταγκόπουλε,

Διαβάζοντας τὸ βιβλίον σου «Πίσ' ἀπ' τὰ Κάγκε-
λα», φαντάστηκα πῶς κάποιος Ροῦσσοσ σπγγραφέας,
περνώντας ἀπὸ τὸν τόπο μας, σὰν εἶδε τὴ διαφθορὰ
πὸν βασιλεύει ἐδῶ, καὶ τὸν κακὸ δρόμον ὅπου ἔχει
ὀδηγήσει τὰ νέα παιδιά ὁ ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ
ΑΡΛΟΥΜΠΙΑΣ, ἐπόνεσε κ' ἔγραψε τοῦτο τὸ βιβλίον,
πὸν ὡς ἥλιος νὰ φωτίσῃ, νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια τῶν νέ-
ων παιδιῶν, ποῦθε νὰ παίρνουν τὰ θέματά τους καὶ
πῶς νὰ τὰ ἐκφράζονται, ἀνίσως κὶ αισθάνονται μέσα
τους τὴν ἀνάγκη νὰ δουλέψουνε γιὰ νὰ ἐξυψώσουν
τὴν ἀνθρώπινη συνείδηση, πὸνται ὁ κύριος σκοπὸς
τῆς Τέχνης.

Μὲ ἀγάπη
ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ «ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟ»

Ἀγαπητέ «Νουμά»,

Κάτι πὸν διδάσα οἱς ἐφημερίδες μ' ἔκαμε νὰ
θυμηθῶ τὴν ἀξέχαστη ἐποχὴ «τῶν ἀφορεσμῶν καὶ
τῶν ἀναθεμάτων», τὴν ἐποχὴ πὸν μιὰ διαδήλωση
ἀπὸ καμιά σαρανταριά φοιτητὲς εἶχε τὴ δύναμη νὰ
κάνει κεφάλια, νὰ ρίξει Κυβερνήσεις, νὰ γκρεμίσει
θρόνους! Μιὰ οκοτεινὴ, μαύρη ἐποχὴ πὸν πέρασε
γιὰ νὰ μὴ ξαναγροῖσει πιά!...

Ὡστόσο ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἔχει τὴ

γνώμη πῶς ἡ ἐποχὴ κεινὴ ζεῖ καὶ βασιλεύει· ἀλ-
λοιῶς δὲν μπορεῖ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἀνάμειξή του
σὲ πράματα πὸν δὲν ἔχουν καμιά οκέση μὲ τὸ ράσοο.

«Οἱ ἄθεοι... οἱ μασόνοι! δὲ θὰ κάμουν ἐκεῖνο πὸν
θέλουν»—φωνάζει ὁ Πανιερώτατος κὶ ἀρπάξοντας
τὸ πετραχῆλι ἐτοιμάζεται γιὰ τὸν ἀφορεσμὸ!

«Τί ἔχεις Γιάννη; "Οἱ εἶχα πάντα!..»

Μὰ Σεβασμιώτατε, τί θέλετε νὰ κάμειτε;

Νὰ πετάξετε ἀπὸ τὸ οκολεῖο τὴ Δημοτικὴ γλώσ-
σα; Πέστε το καθαρά, μὴν ἀνακατεῦτε τὴ θρησκεία..

... Τί νὰ Σᾶς πῶ κ' Σᾶς παραδέχομαι γιὰ ἓναν
ἔξυπνον ἄνθρωπο, γιὰ ἓναν καλὸ Δεσπότη, ἴσως-ἴ-
σως καὶ γιὰ ἓναν καλὸ δημοσιογράφον, (θυμᾶμαι τὶς
περίφημες συνεντεύξεις σας γιὰ τὴν ἐ ν τ ε κ ἄ τ η
ῶ ρ α), ὅμως ἐδὲ μπορῶ νὰ Σᾶς παραδεχθῶ καὶ γιὰ
γλωσσολόγον!

Μπορεῖ ἡ σοφή Σας γνώμη νὰ θαρῶνει σὲ ἄλλα
ζητήματα: λ. χ. στὸ ζήτημα τῆς κοινῆς τῶν κληρι-
κῶν, τῶν καλογερικῶν προσόντων κλπ., δὲ λογαριάζει
ὅμως καθόλου—πίστεψέ με, Σεβασμιώτατε—
στὸ ζήτημα πὸν θέλετε ν' ἀνακατενῆτε. Τῶχον
λύσει, βλέπετε, ἄλλοι μεγάλοι, πολὺ πὸν μεγάλοι ἀπὸ
Σᾶς!

Προτοῦ κάμειτε τὴν ἀπόπειρα, Σεβασμιώτατε, ἔ-
πρεπε νὰ θάλετε τὸ χέρι στὴν καρδιά, ἔπρεπε νὰ συλ-
λογοιστεῖτε πῶς δὲν εἶναι σωστὸ τὸ λαὸ, τὸ φτωχὸ,
τὸν ἐργατικὸ, τὸν πεινασμένον μὰ τίμιον λαὸ, πὸν μό-
λις τώρα ἀρχινάει νὰ ξεοκλαβώνεται, νὰ τὸν ρίξομε
πάλι στὴ οκλαβιά, νὰ τὸν ἔχομε ἀλυσοδεμένον...

Δὲν κάνετε καλλίτερα, Δεσπότη μου, μιὰ περιο-
δεία νὰ ἰδῆτε τὰ χάλια τῶν παπάδων Σας; Δοκιμά-
στε καὶ θὰ ἰδῆτε πῶς ἔχετε μπόλικη δουλειά!

*Αθήνα 9—6—1919

Μὲ ἀγάπη

ΣΚΡΙΠΕΡΙΑΤΗΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

*Ἄν τις πόρτες σου ἀνοίξης

Στους σοφοὺς καὶ τοὺς λογίους τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ κράτους

*Ὡ τί ἔχεις νὰ τραβήξης!

*Ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ θέλουν νὰ τοὺς κἀνης ἀθανάτους.

ΝΕΙΛΟΣ ΛΕΡΝΗΣ

ΣΕ ΛΟΓΙΟ

Μιὰ καὶ στὴν Τέχνη ἔχεις σὺ Γρηγοριανὸν βασιλεῖο
τί ἀποροῦν πῶς ἐρριξες καὶ «Πετριῆς στὸν ἥλιο!»

ΣΤΑ ΓΛΩΣΣΑΜΥΝΤΟΡΑΚΙΑ

*Ἐπήρες μ' ἄλλους τὸ στρατὶ, Στρατῆ, τὸ μοναπάτι
τὸ μονοπάτι βγάζει σας στὴν πόρτα τοῦ Μεγάρου.

*Ἄνοιξε, πόρτα πάνσοφη καὶ σεβασμιωτάτη,

τὸ ρέμα, πᾶει, μᾶς ἐπνίξε τοῦ μαλλιαροῦ χεϊμάρρου!

ΤΣΟΠΑΝΟΣ

ΣΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ

*Ἄν θέτε εἰρήνην οἰκουρῆ στή Γῆ μετὰ τὴ νίκη,

Βάλτε καὶ γιὰ τὴ γλώσσα μας ἐν ἄρθρον στή συνθήκη!

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΠΑΧΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 3 ==

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ήμισυετησίως: Έτησίως Δρ. 10.— Έξάμηνη Δρ. 6.—

Ήμισυετησίως: Φρ. 15.— Φρ. 8.—

Κάθε φύλλο λεπτά 25

Άγγελία και διαφημίσεις διαχ. 2 ο στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Η ΑΠΟΦΑΣΗ του υπουργείου της Παιδείας που ανακοινώθηκε στις εφημερίδες να ενεργήσει τιμωρίες όλων των υπαλλήλων που συμπήξαν στο Μητροπολιτικό μέγαρο τον περιφημο εκπαιδευτικό σύνδεσμο για τη σωτηρία της καθαρεύουσας, δεν τιμά διόλου την Κυβέρνηση και δεν ανταποκρίνεται διόλου προς το φιλελεύθερο πρόγραμμά της. Ο «Νουμάς», που είναι γνωστές οι ιδέες του κ' ή αδιάλλακτη στάση του στο γλωσσικό ζήτημα, ποτέ δεν θα εγκρίνει και θα πολεμήσει αλύπητα κάθε μέτρο της Πολιτείας που σκοπό του θάχει να βουλώσει τα στόματα των εναντιοφρονούντων. Όχι, κύριοι φιλελεύθεροι του υπουργείου της Παιδείας! Έχουμε κ' οι καθαρευουσιάνοι το δικαίωμα να μιλήσουμε, να αμυνθούμε, να πολεμήσουμε για τις ιδέες τους και κανείς δεν μπορεί να τους αφαιρέσει αυτό το δικαίωμα. Μόνο στην περίπτωση που θα ζητούσαν να φέρουν πάλε το ζήτημα στους δρόμους ή να ενεργήσουν με τρόπο οχλοκρατικό ή να του δώσουν άλλη κατεύθυνση για να έξυτηρηθήσουν ανίερους σκοπούς, μόνο τότε έχει το Υπουργείο δικαίωμα να επέμβει. Να ζητάτε να τους κλείστε το στόμα προκαταβολικά γιατί έτυχε εσείς σήμερα να έχετε τη δύναμη, για να μπορέσει ήσυχα ο κ. Ξενοπούλος να αποτελειώσει τη σύνταξη του καινούριου αναγνωστικού, είναι πράξη ανελεύθερη που στις στήλες του «Νουμά» δεν θα βρει ποτέ έλεος. Επιτέλους άς νίνουμε και λίγο πρωτότυποι. Έπειδή μιιά φορά οι καθαρευουσιάνοι πάψανε τον κ. Παλαμά και τον κ. Πασοούτη, δεν είναι καιιά ανάγκη να τους αντινοιάθουμε τόσα παύοντας κ' έμεις τον κ. Χατζηδάκη ή τον κ. Κουλουβάκη. Και στα τελευταία δεν είναι υπονοησιμένοι όλοι να θανατώσουνε τα «Ψηλά Βουνά» του κ. Ζαχ. Παπαντωνίου. Ούτε ποέπει να τους απαγονώσουμε γιατί δεν ασπάζονται το κυβερνητικό γλωσσικό πρόγραμμα. Κανείς, έστω κι αν είναι υπάλληλος, δεν είναι υπονοησιμένος να σωωνεί πέσα ως πέσα με την Κυβέρνηση. Άλλοι οι υπάλληλοι άσούσανε να προθνώθουνε και σε άπερνίες κ' έμεις θα τους πάμουμε άπλωε γιατί διασωωνόυνε σ' ένα ζήτημα και ζητούνη να έπιθάλουνε τη γνώμη τους: Άς έξακολουθήσουνε κείνοι τον άγώνα τους κ' έμεις το δικό μας. Άπό τη σύγκρουση θα πεταχτεί ο σπινθήρας της ά-

λήθειας. Και μās φαίνεται άπελπιστικά θλίβερό πως τη στιγμή που οι καθαρευουσιάνοι μās ρίχνουνε το γάντι, το ύπουργείο της Παιδείας δεν βρήκε τίποτα άλλο να τους αντίτάξει παρά τη φοβέρα της πάσης. Μά με τη μέθοδο αυτή μπορεί να ενεργεί όποιος ζητάει άπλωε να σώσει το τομάρι του, όχι όποιος πολεμάει για μιιά ιδέα που θέλει λευτεριά και φως.

Τ Ο ΟΤΙ ο «Νουμάς» έχει τη γνώμη πως μιιά φιλελεύθερη Κυβέρνηση δεν έχει το δικαίωμα να ενεργήσει καιιά καταδίωξη ενάντια στους υπαλλήλους της που μέσα στα όρια πάντα της νομιμότητας θα τόχαινε να διαφανήσουνε μαζί της σε κάποια ζητήματα και μάλιστα φιλολογικά, δε σημαίνει πως έχουμε καιιά διάθεση να φανούμε άπέναντι στους καθαρευουσιάνους λιγώτερο άμείλιχοι τη στιγμή που θάποφασίζανε να κινηθούνε ενάντια στην ιδεολογία μας. Ο «Νουμάς» δεν μπορεί σήμερα να προδώσει την παράδοση του για κανένα λόγο. Αυτός που πρωταγωνίστησε πάντα στον άγώνα, δε θα λείψει και τώρα και πάντοτε να κάνει το καθήκον του. Στο σημείο αυτό η Πολιτεία θα μās βρει στο πλευρό της, ίσιους πάντα κι άμείλιχους. Κείνο που πρέπει να έννοηθεί άπφ όλους είναι πως ο «Νουμάς» δεν κάνει κανένα άγώνα προσωπικό. Όσοι νομίζουνε το αντίθετο θα πεί πως δεν έξορουνε το «Νουμά» και δε σέβονται την ιστορία του. Ο «Νουμάς» στο γλωσσικό ζήτημα δεν έξορει πρόσωπα. Κι αν μιιάει κάποτε για πρόσωπα με κάποια δομώτητα που κάνει άιστηση, είναι γιατί ο «Νουμάς» πιστεύει με φανατισμό στο δημοκρατικό και θα ήθελε όλοι οι όμοιοί τους να βοίσονται στο ίδιο ήθος. Τους συνδιασώμε χριστάμε που νοιάζουμε πως θανατώουνε τον άγώνα. Τη στιγμή που θα ίδούνη όλοι να ακολουθήουνε τον ίσιο, πλατύ δόμο, οι κοώτοι που θα τους γεροκονώθουνε θα είμαστε έμεις. Μά στη μάχη που μās προκαλώνη σήμερα οι καθαρευουσιάνοι θα ήσ βοηώνη όλοις έννοημένους. Άν είμαστε βέβαια τόσο άνόητοι για να μη καταλαβαίνουμε πως τώτα άπ' όλο ο κοινός όγτος ποέπει να καταβληθεί. Με τους άλλους έχουμε πάντα καιρό να λογασιαστούμε.

Τ ΩΡΑ που ο γλωσσικός άγώνας άρχίζει πάλε να δξύνεται κ' οι καθαρευουσιάνοι μās προκαλώνη σε καινούρια μάχη, κοιτάζουμε γύρο μας για να ανακαλώσουμε κείνους που θα μπορούσε να διευθύνει τον άγώνα μας και δεν βλέπουμε κανένα. Ο μόνος που θα μπορούσε με το ύπεροχο άνάστημά του, με την έπιβλητική του φωνή, που κι οι όγτροί του ήην τρέμωνε, άτρόμητος, άλίγιστος, άκατάβλητος, να κρατήσει τη σημαία ψηλά, να φανατίσει, να ήλεγτρισει, να δάσει τον τόνο, να συγκεντρώσει, αυτός κάναμε δετι μπορούσαμε για να τον άπογοητέψουμε και να τον κρατήσουμε μακωιά μήν κρινώντας τον άξιο ούτε τόνομα του να ανασώσουμε. Άς βγει τόσα ο κ. Παπαντωνίου με τα «Ψηλά Βουνά» του, ή ο κ. Ξενοπούλος που και για το Σεβαστοπούλειο άκόια βοήκε να πεί καλά λόγια στη «Διάπλαση» ή ο κ. Καμπάνης με τώσθρα του στο «Βαλκανικό Ταχυδόμιο» κι όλοι οι άλλοι φοβεροί και τρομεροί δημοκρατιστές που στρα-

τολόγησε τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, νὰ πολεμήσουνε τοὺς καθαρευουσιάνους. Ἐπικίνδυνο ἐμπόδιο ὁ Ψυχᾶρης, περιττὸς κι ὁ «Νουμᾶς» ποῦ γιὰ τὸν πρόσκαιρο θάνατό του ἀκουστήκανε ἀσεβῆ χειροκροτήματα καὶ κραυγὲς ἀνακούφισης ἀπὸ στήθη στενά, βαρειά πατημένα. Ἔτσι ὑπολείπεται μόνο ὁ «Ἐλευτέρος Τύπος» τοῦ κ. Καβαφάκη ἢ ἡ «Ἐστία» γιὰ νὰ μᾶς διαφεντέψει. Καὶ περιμένουμε νὰκούσουμε τὴν εὐγλωττη καὶ σοφῆ φωνή τους νὰ βάζει στὴν πρέπουσα θέση τὰ γλωσσικά μας πράγματα.

Η ΝΕΑ σταυροφορία ποῦ κηρύττουμε πάλαι οἱ καθαρευουσιάνοι, ποῦ ἐμᾶς μᾶς κάνει ἀπλῶς νὰ γελᾶμε ὄχι γιὰ τὴν ὑποτιμοῦμε τὴ σημασία της, μὰ γιὰ τὴν περιμέναμε· σὰν κάτι τι φυσιολογικὸ, φανταζόμαστε τί τρομερὴ ἐπίδραση θάχει ἀπάνου στὸν κ. Ξερόπουλο καὶ τοὺς ἄλλους ποῦ ἀσχολοῦνται ἐμβριθῶς στὴ σύνταξη τοῦ καινούριου ἀναγνωστικοῦ. Οἱ μετριοπαθέστατοι κι ἀδῶοι αὐτοὶ δημοτικιστὲς ποῦ εἶτανε κι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους πρόθυμοι νὰ κάνουνε ἕνα σωρὸ ὑποχώρεςες γιὰ νὰ εὐχαριστήσουνε τοὺς καθαρευουσιάνους καὶ νὰ προλάβουνε τὴν ἀντίδοσση, τώρα θὰ εἶναι τέλεια τρομοκρατημένοι καὶ θὰ συλλογιοῦνται μὲ τί τρόπο, δηλαδὴ μὲ ποιῆς μεγαλύτερες ὑποχώρεςες, θὰ εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἐξευμενίσουνε. Ριζικὴ λοιπὴν ἀναθεώρηση στὸ πρόγραμμα τῆς γλώσσας τοῦ βιβλίου. Αὐτὸ παθαίνουνε ὅσοι δὲν ἔχουνε χαράξει ὀρθισμένη γραμμὴ παρὰ ἀφήνουνε νὰ τοὺς διεκθύνουνε τὰ δημιουργοῦμενα ρεύματα.

Α ΦΟΥ ζήτησε γίλιες φορὲς ἡ «Κοινωνία» τὴν κἀτάρνηση τῆς ἐπίσημης λογοκρισίας γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ ἐκφράζει λεύτερα τὴν ἰδέα του, ἐργεταί τῶσα ἢ ἴδια καὶ ἰδοῖνε καὶ μιὰν ἄλλη δική της. Ἔτσι δὲν ἐπιτοῦμπεται πιά νὰ δημοσιευτεῖ τίποτα σοσιαλιστικὸ ποῦ δὲ θᾶνει τὴν εὐλονία καὶ τὴ συγκατάθεση τοῦ Μεγάλου Ποντίφηκα τοῦ σοσιαλισμοῦ. τοῦ διεκθινθητῆ τῆς «Κοινωνίας». ὅπου πρέπει νὰ στέλνονται τοῦ λοιποῦ ὅλα τὰ σοσιαλιστικὰ δημοσιεύματα. Αὐτὰ πρὸς γνώση καὶ συνιδόσωση τοῦ σοσιαλιστικοῦ περιοδικοῦ «Γράγγο». ποῦ τόληψε νὰ ἐκδοθεῖ γωστὸς τὴν ὑψηλὴ ἄδεια τοῦ Ποντιφηκάτου τῆς «Κοινωνίας».

ΕΞΕΔΟΘΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ:

„ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ“

ΜΕ ΠΡΟΛΟΓΟ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘΗ

σὲ χαρτὶ καλὸ καὶ μὲ χρωματιστὸ ἐξώφυλλο καὶ πουλιέται δοχ. 3 στὰ Γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας «ΤΥΠΟΣ» (ὁδὸς Σοφοκλέους 3) καὶ σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα. Στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνεται δίχως παραπανιστὸ ἐξόδο γιὰ ταχυδρομικά.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΑΞΙΔΙ Τ' ΑΔΕΡΦΟΥ ΜΑΣ

4-

Γκούζου! Γκούζου!! Πρώτη ἢ γάτα πετάχτηκε ὄξω ἢ μᾶννα μας σάλεγε ἀπὸ τὴ θέση της, οκοῦπισε τὰ μάτια της καὶ τινάχτηκε στὴν ἀλλή κι ὄλοι κινήκαμε νὰ τότε δεχτοῦμε. Δὲν πρόφτασε καλὰ νὰ ξεριπθῆ καὶ νὰ σιρῶσουμε τὸ τραπέζι, δι' ἀκούσαμε ἕνα χτύπο στὴν δεξὴν ὄρα ἀσνήθιστο. Ὁκοῦ μας κάποια ταροχὴ μᾶς δόσκησε καὶ μιὰ περιέργεια γιὰ τὸν ἀσνήθιστο χτύπο. Ἐτρεξεν ἕνας ἀπὸ μᾶς καὶ σὶδ λεγτό, ὡς ποῦ νὰλλάξῃ ὁ πατέρας μιὰν ὄμυλία, νὰ καὶ πρόβαλε στὴ θύρα μὲνα καλᾶθι γεμάθι καὶ μὲνα γράμμα σὶδ χέρι.

— Ἀγεντίς, εἶπε, αὐτανὰ τῶσκει! ὁ Γεώργης.

Ὁλοὶ πεταχτήκαμε πάνω του. Ἡ μᾶννα μας λῆθη κε σὲ δάκρυα κῆραξε τὰ καλᾶθι καὶ τὸ γράμμα. Ὁ πατέρας ἄφηκε τὰ μαλλιά του ξέπλεγα, βράζοντας καὶ καλμαῦκι του, καὶ προχωρόντας δέχτηκε τὸ γράμμα ἀπὸ τὰ χέρια τῆς μᾶννας μας. Εἴμισσε ὄλοι τρελοὶ. Δὲν ξέραμε τί εἶχαμε. Μ' ἄγσῦ περιέργεια κι ἀνήσχητα κοίταξε καὶ ξανακοίταξε τὸ γράμμα ὁ πατέρας τὸ ἀνοῖξε καὶ τῶδωσε σὶδ μεγαλύτερό μας λέγοντας:

— Διδάσσο, παιδί μ', διδάσσο τί γράφ' κι αὐτός!

Τ' ἀδερφοῦ μου τὰ χέρια τρέμανε, κ' ἡ γλώσσα του κόλλησε σὶδ λάργγά του, μὰ σιγήθηε κι ἄρχηοι νὰ διαβῆ. Τὸ γράμμα τοῦ Γεώργη καθαρό καὶ ξάστερο δὲν ἔλεγε πολλά, μὰ ἔλεγε θεορὰ κι ἀγαπημένα λόγια, παιδιοῦ, ποῦ πονεῦσε τοὺς γονέους του, τ' ἀδερφοῦ του καὶ ποῦχε ἰδανικά γιὰ τὴν τέχνη του.

«Σεβαστέ μου Ἀγεντίς καὶ σεβαστὴ μου μητέρα. Ἔρω ποῦ ἡ μητέρα κλαίει τώρα. Ἔρω ποῦ ὁ Ἀγεντίς θὰ λυπάται γιὰ τὸν ἄκ'σα. Ἔρω ὄμως ποῦ θὰ χαροῦνε νὰ μάθουν δι τὸν ἄκ'σα ὅτ' λαχταροῦσα: καλὴ τέχνη καὶ καλὸ μάστορα. Χιτὲς καὶ σήμερα ῥάβω ἕνα ζακέτο. Σᾶς στέλνω κάμποσα πράγματα ἀπὸ τὰ πρῶτα κέρδη μ'. Ἔνα σακίθι σὶδ Ἀγεντίς, ἕνα φακιόλ» στὴ μητέρα κ' ἕνα τσισὲ τῶντω γιὰ καφέ, κ' ἕνα καλᾶθ' φροῦτα τῆς Ἀδριανούς.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τοὺς ἀδερφοὺς μου, ὁ γιός σας Γεώργης.»

Ποῖαμι δάκρυα ἀνεβλύσανε σὶδ μάτια τῆς μᾶννας μας, κι ὁ πατέρας οκοῦπισε τὰ μάτια του καὶ μεις χαροῦμενοι ριχτήκαμε πάνω σὶδ καλᾶθι. Κόψαμε τὸ ῥάμα τοῦ πανιοῦ ποῦ σέπαξε τὸ καλᾶθι καὶ τὸ χέρι τοῦ μεγαλύτερου ἀδερφοῦ ἄρχησε νὰ βράξῃ τὰ δῶρα: Ἔνα κοντὶ πρῶτα μὲ τὸ τσομπουῦκι καὶ τὸ φακιόλι καὶ τὸ γαλάζιο τινένιο τσισὲ—ὡς τότε σπάνιο πρᾶμα σὶδ τόπο μας—γιὰ τέσσερα φλιζάνια. Ἡ μᾶννα μας τῶραξε καὶ τὰ φίλησε καὶ τὰ καμάρωσε λαχταριστά, σὰ νᾶτανε μπροστά της ὁ Γεώργης, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ἐτίκρανε. Ἀναποδογύρισεν ὄστερα καὶ τὸ καλᾶθι σὶδ τραπέζι πάνω καὶ γυθῆκαμε μοσχερὰ ὄραθα ἀπίδια—τὰ φημισμένα τῆς Ἀδριανούς—καὶ μῆλα, κάστανα καὶ ὄρε' ἄλλο καλὸ. Ὁλοὶ σὰν τρελοὶ ριχτήκαμε σὶ' ὄραθιο δῶρο τοῦ ἀδερφοῦ μας, ἀσπάξαμε ὁ καθένας ὄρι τῶνθε σὶδ χέρι λεύτεροῦ τώρα, καὶ γενητήκαμε τὰ ζουμερὰ φροῦτα. Τὸ φαγητὸ σὶδ μεταξὺ κρῶσε, ἢ πεινά μας τῶακισε κ' ἡ χαρὰ πλημμυρίζοντας μέσα μας ἐγιόμισε τὴν ψυχὴ ἀπὸ ἀ-

γάπη πρὸς τὸ Γιώργη πὸν μᾶς ξάνοιγε μὲ τὴ φυγὴ του νέου κόσμου, νέα ζωὴ, καινούρια πράγματα καὶ μάλιστα στοὺς μεγαλύτερους, πὸν δὲν ἀγροικοῦσαν «αἰῶνα». Ἡ ὥρα αὐτὴ εἶπανε μοιταρωγία—θάρισμα ἔλωνε, θαρροῦς εἶταν ὄχος, πὸν ἔλοι ὀχιστήκαμε νὰ τραβήξουμε πέρα μακριὰ σὰ ξέρα, ὅπου ἄλλος κόσμος, ἄλλο μέλλο μᾶς περιμενε. Χορτάτοι—δίχως νὰ φάμε σκεδόν—ἐπὶ χαρὰ, ὅποτε ἐπὶ συζήτηση καὶ ἀνακούφιση πλαγιάσαμε ἄλοι καὶ πρόβα ἢ μάννα μας, πὸν ὀγιὸ μέρες τῶρα ἔλοένα ξεχνητοῦσε μὲ τὸν κληρὸ τοῦ παιδιοῦ.—Παπᾶ, τὸ παιδί, παπᾶ τὸ παιδί σὲ λέγω. Κοιμήθη πιά ἤσυχη, ἀναπαμμένη κρατώντας σὶδ προσκέφαλό της τὸ «φαιλόλ» καὶ τὸν αἰσίντο τζεσδὲν—τὸ γαλάσιο, τὸ δῶρο αὐτό, πὸν χρόνια πολλὰ τὸ εἶχε χέρι δεξί σὸν περιποιούταν τις γειτόνισσες κερώντας τὸν καφέ—«πὲ τὴ Γιώργη τὸ τσεσβέ, Αμπαρινιώ λέγω, πὲ τὴ Γιώργη!» καὶ κοιμήθη, ἀκού τῆς ξαναδιαβάσασε τὸ γράμμα τοῦ Γιώργη, πὸν τόσο τινε κούρασε τις μέρες αὐτές.

Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πονηρὸ μὲ πρόσταξε ἡ μάννα μας νὰκολοιδήσω τὸν πατέρα κρατώντας ἕνα μπόγο πὸν μοῦδωκε, μπόγο ἀρκετὰ μεγάλο καὶ βαρὺ. Μπὸς ἐκεῖνος πίσω γὼ κατεβήκαμε σὶν ἀγορά, ὅπου τὸ χάνι τοῦ Σαράφη, πὸν κατέβαιναν τ' ἀμάξια τῆς Ἀδριανοῦς καὶ «κόνεραν» οἱ ταξιδιώτες. Ἐκεῖ σὶδ μεγάλο κερνεῖο τοῦ Χανιοῦ, πὸν πηρόταν κινεῖς ἀπὸ τὴ θρόμα καὶ τὴν κερνίλα τὸ νερὸ γιλέδων, ἀνταμώσαμε τὸν ἀμαξᾶ πὸν ἀποθραδὶς μᾶς ἔφερε τὴ χαρὰ, τὴν ἤσυχία καὶ τὰ δῶρα τοῦ Γιώργη. Σαυτόνε δῶσαμε τὸν μπόγο. Κερώντας ὁ πατέρας τὸν ἀμαξᾶ καὶ τὸν πατέρα τὸν κερνέοντα σὶδ πῆς σὶδ παιδί τὴν εἶχε μὲ καὶ τῆς μάννας τὸν κερνέοντα καὶ καλὸ καὶ τὴ μάννα τ' ἢ θηροῦν εἶπε καὶ τὸν κερνέοντα ὁ ἀμαξᾶς σιραγγίζοντας τὸ ποιήρι μὲ τὸ μαῦρο κρασί—τὸ τσουχερό, καὶ σκουπίζοντας τὰ μουστάκια του μὲ τὸ μανίκι του.—Ναί, παπᾶ, ἔννοια σου, ὄλα θὰ τὰ πῶ, εἶπε, ἔννοια σου.

Ὁ μπόγος αὐτὸς εἶπανε τὸ πρῶτο πράμα, πὸν ἡ μάννα μας ἔδραξεν ὄξω ἀπὸ τὸ σῆτι. Πρῶτη φορὰ δοκίμαξε τὸν κόπο νὰ θγάλη ροῦγο ὄξω ἀπὸ τὰ μουσάντια καὶ ἀπορόρουχα ἀπὸ τὸ νουλάπι. Εἶχε τὰ πονημῖσά του, τὰ σόβρακα, λίγες φανέλλες καὶ κάλλισες πλεγμένες καὶ λίγα μισομάνηλα. Εἶχε τὸ χαμαγλί του, ἀπὸ τίμιο ξύλο φτιασμένο, καὶ τις εὐκές της μέσα σένα γράμμα πὸν «τὸ κατέθεσε» ὁ μεγαλύτερος μας καὶ πὸν εἶταν βλαξ τὸ παγόρεφεν ἢ ἴδια.

«Γιώργη, παιδί μ',

Τεῖνταν αὐτὸ πὸν ἔκανες; καλὸ νᾶξ καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὰ πλουθαῖν φκαριστῶ γιὰ τὸ φαιλόλ» καὶ τὸ τζεσβέ. Μὲ τὸ καλὸ νὰ νᾶξτς καὶ γλήγορα παιδί μ'. Σὲ στέλω ροῦχα νᾶξᾶξ καὶ φανέλλες νὰ νᾶξτς, νὰ μὴ κερώντς. Νὰ φυλάγῃσαι, παιδί μ', Γιώργη. Χαιρετίσματα πολλὰ πὲ γούλους.

Ἡ μητέρα σ'»

Τὸ γράμμα ἔκλεινε μέσα του ὄλη τὴ διάθεση τῆς μάννας μας ζωγραφισμένη. Ζωντάνενε τὸν κόπο της καὶ τὴ σκέψη της «μὲ τὸ καλὸ νᾶξτς καὶ γλήγορα παιδί μ'!»

Σὶδ σῆτι πιά κρατοῦσε ἡ πονητὴ ἤσυχία τέλειωσεν ἢ γοῖνια, πᾶφανε τὰ δάκρυα καὶ τὰ κλάματα.

Συνηθίσαμε πιά τὴν ἀπουσία τοῦ Γιώργη καὶ ἀρχίσαμε τῶρα νὰ τὸν μακαρίζουμε πὸν γλύτωσεν ἀπ' τὰ νύχια τ' Ἀχιλλῆ καὶ ἀξιώθηκε νὰ πάγη σὶν Ἀδριανοῦ, πὸν εἶταν ἄλλος κόσμος, πὸν εἶπανε σὶν φανασία μας παράδεισος μὲ τὰ πλοῦτη της, μὲ τὰ ποιήματα καὶ τὰ παλάτια, μὲ τὰ γιοφύρια καὶ τὰ προσόστεια της, μὲ τὸ σιδερόδρομο καὶ μὲ τὰ χίλια δυὸ ἄλλα καλά. Τῶρα λογάριζαν τὰ μεγάλ' ἀδέροια μου τὸ τί μπορούσε καὶ γιαντοῦς νὰ γίνῃ. Ἀρχισε μέσα τους νὰ γυρᾶν ἢ ἴδρα τῆς ξενητιάς. Μακάρι, λέγανε, καὶ μεῖς νᾶμασταν κεῖ. Καὶ μονάχα ἢ μάννα μας τρῶμαξε ἀπαντώντας πάντοτε:—Σωπάστε μπρὲ καὶ σεις... μαρούλια.

Ἄν εἶχανε περάσει ὡς δυὸ μῆρες, θταν μιὰ θραδιὸ ἀπάντεχο κύλιονα τροχῶν ἐμαξιοῦ σὶδ δρόμο μας τάραξε σὶδ σῆτι ὄλους. Σὶδ δρόμο μας εἶταν μεγάλο πράμα νὰ κελίση ἀμάξι—ἔξδν μονάχα θταν τοῦ πασᾶ ἢ χανοῖμισσα μπορούσε νὰ περάση πηρῆνοντας σὶδς σιρατώνες κ' ὁ Δεσπότης νᾶρη σὶν ἐκκλησιὰ μας, τῶτες βλέπαμε ἀμάξι. Γιαντὸ τὸ ξάφιασμα. Πειαχτήκαμε ἄλοι ὄξω. Ἐνα λατιὸ πληροῖζε πρὸς τὸ σῆτι μας κ' ἢ γειτονιὰ πρῶτερη θῆκε ὄξω νὰ θαμάση τὰ μάξι καὶ νὰ φρονήση τὸ μακάριο σῆτι, ὅπου θὰ σενότανε. Ἀπὸ τὸ παραθῆρι τᾶμαξιοῦ σὲ λίγο προῦθαλε ἕνα κερᾶλι νεύοντας σὶδν ἀμαξᾶ νὰ σταματήση κ' ἕνα χέρι κράτησε τὸ πόμολο τῆς θῆρας. Τὸν γνωρίσαμε ἕταν ὁ Γιώργης, πὸν, ἄμα τᾶμάξι σᾶθη, πῆδησεν ἀνοίγοντας τὴ θῆρα. Τὰ χῆρασε τόσο εἶταν τὸ ξάφιασμα μίας. Πειαχτὸς καὶ χαροῦμενος ἔβγαλεν ἀπὸ μέσα μιὰ θαλίτσα, ἕνα καλάθι κ' ἕνα μπόγο—εἶταν ὁ μπόγος πὸν κράτησα γὼ τὴν ἄλλη φορὰ πὸν τοῦσπειλεν ἢ μάννα μας τὰ ροῦχά του.

Καλοντιμένος καὶ ἀγνώριστος ὁ Γιώργης. Ἐνα σταχτὶ κοστοῦνι, μὲ ὅμοια ρεμπόπλινα, καὶ κίτρινα παπούτσια τὸν ἀλλάζανε τόσο, πὸν ὁ Γιώργης φανότανε πριγκιπέπολο σὰ μάτια μας.

Ὁ ἐρχομὸς του, ἢ ὄγη του εἶταν ὄνερος γιὰ ὄλους, πὸν σαστισμένοι γῆρο βλέπαμε Γιώργη καὶ Γιώργη δὲ νοοῦσαμε. Πλήρωσε τὸν ἀμαξᾶ καὶ εἰχτηκε σὶν ἀλλῆ μέσα σὶν ἀγκυλιὰ τῆς μάννας μας, πὸν ἀφίνοντας μὲ θρομῆνα γέροια τὸ μαγεῖσμα της σὶδ δέχτηκε σὶν ἀγκυλιὰ της σιραγιά κλαίγοντας μαζὶ καὶ γελώντας—Γιώργη μπρὲ, παιδί μ' Γιώργη σὸ εἶσαι; Γὸ Θεγέ μ'! εἶπε θαμάζοντας τὴ μεταβολὴ του. Ὁ Γιώργης ἔκλαψε καὶ ὄλοι μας μέσα σὶδ σῆτι σιγκινηθήκαμε τόσο, πὸν εἶταν ἄλλο πράμα! Ὁ πατέρας τὴν ὄρα κείνη δὲ θρεθῆ σὶδ σῆτι. Τὸν θρεθῆ λαχανιασμένος σὶς ἐκκλησιὰς τὸν ἀλλόγροο καθισμένον μέσα σὶν πλακόστρωτη ἀλλῆ—τὴ μεγάλη ἀλλῆ πὸν εἶταν καὶ γιὰ διάλειμμα τῶν κερνιστῶν τοῦ Παπαγεωργίου—μὲ τοὺς μαχιστῆδες, πὸν τοὺς σκέλιζε μῆρος του, μὲ τὸ χέρι του. Κεῖ, κάτω ἀπ' τὴν κληματοσιὰ, πὸν εἶπανε σὸν μεγαλόπρεπη οσιὰδα, καὶ τὸν κερῶν τὸν σιραγλιῶν ἔμοιαζε σποσιὸ ἀμπελι, καὶ κάτω κούβεντιαζε μὲ τὸ σινᾶδεροῦ του τὸν Παπαγιάννη τὸ Παπασιαροῦ λέγοντας τὰ νᾶξτς τους καὶ τ' ἀσιεῖα τους καὶ μὲ τὸν Καλογιάννη τὸν κερνιλιανῆ τῆς ἐκκλησιὰς καὶ κηροποῖ καὶ παπουτοῖ τῆς ἐνορίας, πὸν πάντα τοὺς ἀναθε τὴν κούβεντια.—Κεῖν' τὸ καιρὸ παπᾶ σὶ' Ἀιδίνι ποῖς Σουλτᾶνος ταξίδεφες; Κεῖν' τὸν εἶρηκα μῶλις προκάνοντας νὰ πῶ:— Ἀφεντίτς, ὁ

Γιώργης ἤρθε, ὁ Γιώργης! "Ελα γρήγορά σπύ. Κεῖνος σαστισμένος σὲ τέτοιο ἄκουσμα σηκώθη ἀπὸ τὴ θέση του καὶ συμμαζεμένου τὰ ράσα του, δίχως νὰ τῆ ἴπποτε κινήθηκε γιὰ τὸ σπύ, πὸν εἶτανε τόσο κοντὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλήσιάν τῶν Ἀγιοσαρανταμάριων. Λακρυσμένος ἀντίκρουσε τὸ Γιώργη, πὸν περιγκλωμένος δὲν πρόφταινε νὰ δίνη ἀπάντησιν σ' ἀπαντὰ ρωτήματα ὄλωνε. Ντροπαλὸς μὰ καὶ μὲ πεποίθησιν στὸν ἑαυτὸ του προχώρησε καὶ φίλησε πιάνοντας τὸ χέρι τοῦ πατέρα ἐνῶ κείνος γυρίζοντας στὴ μάνα μας

— Νάτος, εἶπε, παπαδιά, νάτος δὲ σοῦ εἶπα πῶς θὰ γυρίσ';

Ὁ Γιώργης τώρα εἶταν ἓνα παιδί νὰ τὸ ῥέγοσι: καλοντυμένος, γραδατωμένος, καλοχτενισμένος, φαινόταν ἄλλος, κάποιος ξένος, κάποιος πρωτόφαντος σὸ σπύ μέσα. Ἡ ξενιτιά τὸν παράλλαξε, τὸν μεταμόρφωσε. "Ολοι μας τὴν ὥρα κείνη ποθοῦσαμε τὴ θέση του, νᾶμαστε κείνος. Στὴν ἐρώτησιν τοῦ πατέρα δηγούμενος τὴ ξενιτιά του, ἀνοιξε καὶ τὴ θαλίτσα του—ἄγνωστο πρᾶμα σὸ σπύ μας ὡς τότε—κι ἀπὸ μέσα ἐβγαλεν ἓνα μάτιο μαντήλια γιὰ τὸν πατέρα, ἓνα μοσκοσάπουνο γιὰ τὴ μάνα μας καὶ σ' ὄλους ἀπὸ ἓνα δῶρο—ἄλλου σογιά, ἄλλου κοντυλοφόρο. Καὶ θαμάζοντας ἀκούσαμε νὰ δηγιέται ὅτι εἶδε: Τὰ ὠραία τοσαοῖα τῆς Ἀδοιανῶς, τὸν Ἀλῆ-πασά, τὰ ποτάμια, τὸ Σουλτάν-Ψελλῆμ μὲ τὰ τέσσαρα ἰαμιὰ καὶ τὸν ἀνάποδο λαλέ, τὰ γιοφύρια, τὶς ἐξοχὲς καὶ τὰ τόσα ἄλλα θαυμασιὰ. Τὰ γλυκίσματα, τὸς χαλβάδες, τὸ νταούκ-γιουγιουσαν, τὸ καϊμάκι, πὸν μᾶς κάμναγε νὰ τὸν ζηλεύουμε καὶ νὰ τὸν μακαρίζουμε. Ἡ γειτονιά ἄρχισε νὰ γιομίζη τὸ σπύ. Ἡ Λαμπρινιώ πρώτη συχάρηκε τὴ μάνα μας. Ἡ θειά μ, ἡ Πανλίνα, ἡ Ἄννα τοῦ Χατζηθωμᾶ, ἡ Χατζηστρατοῦδα κι ὄλες οἱ φιλινάδες τῆς φτάσαν, ὡς πὸν θράδιασε καὶ καθήσαμε σὶ τραπεζί. Ἐκεῖ μὲ πεποίθησιν πὸν εἶχε πιά γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὁ Γιώργης φανέρωσε τὸ σκοπὸ τοῦ γυρισμοῦ του: Νὰ φύγη πίσω πὸν μακρότερα πέρα «στὴ Φιλιμπέ», ὅπου εἶχεν ἀκούσει πὸν μεγάλα πρᾶματα, πὸν μεγάλες δουλειές, πὸν καλοὺς τεχνίτες γιὰ «νὰ ἐκμάθη» τέχνη, νὰ διδαχθῆ ψαλλίδι καὶ νὰ γυρίσῃ μεγάλος στὴν πατρίδα καὶ τέλειος. Καὶ παρόσταινε τόσο γλυκὰ τὰ σκεδιά του, πὸν ὄλοι μας ἀπὸ τὸ μικρὸ ὡς τὸ μεγάλο τὰ ρουφήσαμε λαχταριστὰ, ἐξὸν ἀπὸ τὴ μάνα μας τὴν ἄμοιση πὸν ἴκονε καὶ «κόθουνταν» ἡ καρδιά της, ἴκονε καὶ τῆς ἐρχονταν «λιγοθυμιές» γιὰτὶ, καθὼς ἔλεγε, κακὸ πρᾶμα αἰσθάνονταν καὶ κακὸ «σομάτι» πὸν τὰχα δὲ θάτανε σὲ καλὸ τὸ ξεμάκρυσμα ἀπὸ τοῦ παιδιοῦ.

— Παπᾶ, μὴ ξεμακραίνεις τὸ παιδί, μὴ σὲ λέγω.

Ἡ ἐπιμονὴ ὅμως τοῦ παιδιοῦ εἶτανε τέτοια πὸν δὲ γύριζε μὲ τὸ ἴπποτε.

Δὲν πεσᾶσανε πολλὲς μέρες κ' ἓνα πρωτὸ ὁ Γιώργης τοῦ Παπαχριστιόλδου τοῦ Παπαμῶκου, τοῦ Ἐξαρχου ὁ ἐγγονός, ἔφηνε γιὰ τὴ Φιλιμπέ, τὴ γῶσα τοῦ μέλλοντος τῆς φαμίλιας μας, τὸν τόπο τῶν ὄνειων, πὸν γίνανε πραγματικότη.

Ἡ μάνα μας μὲ τὴ προαίτησιν τῆς ἀδικα προσπάθησε νὰ κόψη τὴ μοῖρα του. "Υποσῶσα ἀπὸ ἓνα γόνο λάβαρε τὴν κακή, τὴ θλιβερὴ εἶδησιν πὸν ὁ Γιώργης κουράσθηκε ἀνοίγοντας τὸ δρόμο γιὰ μᾶς. Ὁ Γιώργης πέθανε σὶ σπιτάλια ἀπὸ μελιγγιτὴ δίνοντας σὲ μᾶς τὴ χειραφέτησιν.

ΠΟΛΥΔΡΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

“ΝΕΜΕΣΙΣ,”

Ἡ μιὰ γριούλα ἦτανε καθισμένη στὴν πολυθρόνα κ' ἡ ἄλλη ἐπάστρευε τὴ λάμπα. Σὲ λίγο θὰ νύχτανε. Ὁ ἥλιος εἶχε κάσει. Τὸ σούρουπο ἔπεφτε σιγά—σιγά. Καὶ τὸ φῶς τῆς μέρας ἄρχισε νὰ σβύνῃ. Ἡ μέρα ἐδόλωνε ὄλοένα, μάλιστα καθὼς ὁ φωντωμένος κισσὸς ἔφραζε τὸ μισὸ παραθύρι. Μὰ κ' ἡ τσαντισαμινιά ἔσκυβε κ' αὐτὴ ἀπὸ τ' ἀπάνω μέρος τοῦ παραθυριοῦ. Μερικὰ τσαντισαμινία σκορπούσανε τὴν εὐωδιά τους μέσα στὴν κάμαρα.

— Πῶς μοσκοβολάνε, Ἀντέλα! εἶπε κ' ἀνάσανε ἡ μιὰ ἀπ' τὶς γερωντοκὲρες ἐκεῖ πὸν πάστρευε τὴ λάμπα. Καὶ τράβηξε τὸ φιλύλι γιὰ νὰν τὸ σιάσῃ μὲ τὸ ψαλλίδι.

— Εἶδες, Ἀμάλια, μοσκοβολοῦ... Ἀλήθεια, τώρα σὸ σούρουπο... ἔκαμ' ἡ ἀδερφή της καὶ βυθίστηκε σὲ κάποιες θύμισες.

Στὸ μαντισμένο παλιὸ Βενέτικο καθρέφτη στὴ γωνιά ἔσβυσε τὸ τελευταῖο φῶς τῆς μέρας. Γύρω στὰ χεῖλια τῆς καθεμιᾶς ἀπὸ τὶς δυὸ γριούλες ἔπεφτε μιὰ γραμμὴ θλιβερῆς πίκρας, μέσα στὴ παλιά γλυκάδα τους...

Ἡ Ἀμάλια ἐξακολούθησε συλλοισμένη νὰ παιδεύεται μὲ τὴ λάμπα.

Μὰ ἡ Ἀντέλα ἐκύτταξε σὰν ἀφαιρημένη. Τὰχα σκεφτόντανε τίποτα καθὼς ἐκύτταξε ἀντίκρου; Ἡ μὴν ἐγλυκαίνοντανε μόνο κυττάζοντας;

Ἀντίκρουσε στὸν τοῖχο τὸ Ἄρμπο τῆς φαμίλιας της. Λὲς καὶ φούντωνε κ' ἀνθίζε καθὼς ἦτανε σχεδιασμένον ἀντίκρου τῆς ἀπάνω σὸν βερνικωμένον χαρτί, σκούρο ἀπὸ τὰ χρόνια πὸν περᾶσανε. Κάτου μιὰ ῥίζα χοντροὴ ἀσάλευτη, κ' ἔπειτα κλωνάρια σκίζονται, χωρίζονται καὶ φύλλα ξεπετιώνταν κανονικὰ, ὀριζόντια. Φύλλα δεξιὰ, φύλλα ξερβιά, πλατεῖα μεγάλα φύλλα. Κι' ἀπ' ἄνω σὸν καθένα κ' ἓνα ὄνομα. "Ὅλο προγόνοι, προγόνοι πὸν μιλήσανε γι' αὐτοὺς οἱ αἰῶνες... Καὶ διακλαδίζονται οἱ κλώνοι καὶ τὰ φύλλα γιομίζονε ὄλο κείνο τὸ χαρτί πὸν σκεπάζει τὸ μισὸ τοῖχο. Τὸ δέντρο, τὸ λαμπρὸ δέντρο ἔχει θαμπωμένη τὴν Ἀντέλα. Καθὼς τὸ κυττάζει, τὸ πρόσωπό της γίνετα ὄλο καὶ πὸν λυπημένον. Μὰ τὸ εὐγενικὸ τῆς χεῖλι ὄλοένα γλυκαίνει.

Μιὰ λοξὴ ματιὰ τῆς Ἀμάλιας ἀπάντησε τὴ ματιὰ τῆς ἀδερφῆς της.

Λέξη δὲν εἶπε. Μὰ γύρισε καὶ κείνη καὶ κύτταξε τὸ Ἄρμπο. Κ' ἔπειτα κ' οἱ δυὸ μαζί, κυττάζανε, χωρὶς νὰ πὸνε λέξη, σὰ μὲ σύνδημα, ἀπάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς κάμαρας. Ἦτανε κεί ἡ Ἄρμα τους. Χωρισμένη σὲ δυὸ μέρη. Μὲ λογῆς σημεῖα ἀπάνω. Κ' ἀπάνωθὲ τῆς ἡ Κορώνα. Τὰ τέσσαρα μάτια εὐλαβικὰ καὶ λιπητερά μαζί ἐχαϊδέφανε μὲ τὸ βλέμμα τους τοὺς ἐφτὰ πύργους, ἐκατεβήσανε στὰς πέντε ῥόμβους κ' ἐτρογγύρισαν γύρω—γύρω σὰ νᾶβλεπνιν κάποια ἀουρόρα ὑπερλαμπρὴ γύρω ἀπὸ τὴν Ἄρμα κ' ἀπὸ τὴν Κορώνα...

Τὸ χέρι τῆς Ἀντέλας ὑψώθηκε πρὸς τὸ ταβάνι.

— Ὑπάρχει ἐκεῖ Θεός! εἶπε.

— Ναι, Ἀντέλα. Εἶναι πιά θεοφάνερο.

Καὶ τέσσαρα χέρια ντυμένα μὲ μισὰ μαῖρα γάντια, ἐσήκωσαν τὰ γυμνὰ τους δάχτυλα πρὸς τὸ Θεὸ παρακαλετὰ.

— Ἐέρεις νὰ πλερώνεις, Μεγαλοδύναμη! εἶπαν κ' οἱ δυὸ.

Ἐπερνούσανε κ' ἀπόψε ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους ὄλα κείνα τὰ περασμένα. Ἡ εὐγένεια πὸν ἔφηνε. Ἡ εὐτυχία πὸν ἀρπάχτηκε. Ἡ ἀρχοντιά πὸν χάθηκε γιὰ νὰ στηθῆ στὴ θέση της τὸ πλοῦτος, μονάχα τὸ πρόστυχο πλοῦτος. Ἡ εὐγένεια τοῦ αἵματός ἡ παλιά εὐγένεια πὸν τὴν κατᾶστρεψε ἡ ψεύτικη ἰσότητα, ὅπου βασιλεύσανε μόνο τὰ ὄβολα...

— Πάει πιά! Πόσο θὰ βαστάξῃ ἀκόμα τὸ λάδι της; εἶπ' ἡ Ἀντέλα.

— ...Μάχαρην λάβης... ἐ συμπλήρωσ' ἡ ἀδερφή της.

Εἶχε παραγίγη τὸ κακὸ. Τὰ χρόνια περνούσανε κ' ἡ ὀργὴ ἐφούντωνε. Ὅλη αὐτὴ ἡ προστυχάντσα, πούνα γιομάτη ὄβολα καὶ τὰ θέλει ὄλα δικὰ της, ἔφραζε νᾶχη ἓνα τέλος.

— Ὁ Θεός... »

— Δόξα νᾶχουν οἱ Μπολοσεβίκοι!

— Μονάχα αὐτοί!

Μέσα στὴν κάμαρα πὸν ἐσκοτεινιάζε γιὰ καλὰ πιά, τὰ σβυσμένα μάτια, πὸν γνωρίζανε χρόνους καλλίτερους, τὰ τέσσαρα τσακισμένα γερωντικὰ παρθενικὰ μάτια ἐλάμπανε. Λάμψη ἄγριας χαρᾶς!

Σύρα 1919.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

- Πού τρέχεις έτσι ;
 — Άσε με ! Είμαι βιαστικός. Τρέχω στη Μητρό-
 πολη.
 — Στην εκκλησιά ;
 — Όχι ! Στο Μητροπολιτικό Μέγαρο. Έχω δου-
 λειά, πού δέν σηκώνει αναβολή. Σπουδαία δουλειά !
 — Μήπως και πρόκειται να βγάλης άδεια για γά-
 μο ; Σάν πολύ συζητημένο σέ βλέπω...
 — Τί λές, χριστιανέ μου; Έγώ είμαι παντρεμένος
 εδώ και είκοσι χρόνια. Δέ βλέπεις και τὸ παιδί ;
 — Νά σου ζήση! Και πού τὸ πᾶς τὸ παιδί, τέτοια
 ὦρα ; Δέν τὸ βλέπεις τὸ κακόμοιρο; Τοῦ βγήκε ἡ
 γλώσσα ἀπ' τὴ ζέστη.
 — Μά γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα τὸ πάω στὴ Μητρόπολη.
 — Έλα Παναγία μου ! Τί νὰ κάνη τὸ παιδί στὴ
 Μητρόπολη ; Μήπως τῶχεις ταμμένο ;
 — Όχι, φίλε μου. Τὸ πάω νὰ τοῦ κανονί-
 σο υ ν ε τὴ γλώσσα. Έκει μοῦ εἶπαν πὼς κανονίζουνε,
 λέει, τὴ γλώσσα τῶν παιδιῶν. Πρῶτα ὁ Θεός, τὸ παι-
 δί μου θέλω νὰ τὸ κάνω ἄνθρωπο.
 — Και τί γλώσσα μιλάει τώρα τὸ παιδί σου ;
 — Τὴ γλώσσα τοῦ μπαμπᾶ του. Αὐτὰ ὅμως εἶναι
 μαλλιαρά. Τώρα, πού εἶναι μικρὸ ἀκόμα, πρέπει νὰ
 τοῦ κανονίσω τὴ γλώσσα του. Δέν κάνω καλά ;
 — Καλὰ καὶ περικοκα ! Ἄμποτε νὰ εἶχα κ' ἐγὼ
 παιδί νὰ τὸ πάω. Για μένα, βλέπεις, δέ φρόντισε ὁ
 πατέρας μου ὁ μακαρίτης. Κι' ἀπόμεινα μαλλιαρός.
 — Όπως κ' ἐγώ. Δέ βλέπεις τὰ χάλια μας; Πάω
 λοιπόν.
 — Ἄκουσ' ἐδῶ ! Ἡ Μητρόπολη, ξέρεις, δέ σέ
 φτάνει. Ἄμα ξεμπερδέψης ἀποκεῖ, πρέπει νὰ πᾶς
 στὴ Νομαρχία.
 — Στὴ Νομαρχία; Τί νὰ κάνω, χριστιανέ μου στὴ
 Νομαρχία; Μήπως πρόκειται νὰ θγάλω κανένα δια-
 βατήριο ;
 — Πού ζῆς καύμενε; Στὴ Νομαρχία δέ θγάζουν
 μονάχα διαβατήρια. Κανονίζουνε κ' ἐκεῖ τὴ γλώσσα
 τῶν παιδιῶν. Μόνον, πάρε τὸ παιδί σου και τράβα κ'
 ἀποκεῖ.
 — Θά ξεμπερδέψω τουλάχιστον ἐκεῖ;
 — Μὴ διάζειςαι ! Ἄποκεῖ θά τραθήξῃς στὸ Πα-
 νεπιστήμιο και θά ζητήσης τὸν καθηγητὴν τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Δικαίου. Πρέπει νὰ κανονίσῃ κ' αὐτὸς τὴ
 γλώσσα τοῦ παιδιοῦ σου.
 — Μά ἐγώ, μωρὲ μάτια μου, θά τὸ κάνω γιατροῦ
 τὸ παιδί μου. Δέ θά τὸ κάνω δικηγόρο.
 — Δέν ἔχει νὰ κάνη. Τὴ γλώσσα τὴν κανονίζουνε
 οἱ δικηγόροι. Οἱ γιατροὶ δύνουνε μονάχα καθάρισαι.
 Μά για νὰ καθάρισῃ ἡ γλώσσα τοῦ παιδιοῦ σου, δέ
 φτάνει τὸ καθάρισαι.
 — Ἄφου εἶν' ἔτσι, νὰ πάω. Τί νὰ γίνῃ !
 — Ὑστερα....

- Έχει κ' ἄλλα βάσανα ἀκόμα ;
 — Πολλά ! Ὑστερ' ἀπὸ 'κει, θά τὸ πᾶς τὸ παιδί
 σου στὸ Χατζηδάκι και τὸ Σκιά.
 — Τί εἶναι πάλι αὐτοί; Γιατροί;
 — Εἶναι στοματολόγοι.
 — Ὀδοντογιατροὶ δηλαδή;
 — Όχι! Γλωσσολόγοι. Θά πᾶς ὅμως και στοὺς ὀ-
 δοντογιατρούς. Μὴ στενοχωριέσαι !
 — Τί νὰ μοῦ κάνουνε πάλι κ' αὐτοί ;
 — Αὐτὸ δέν τὸ ξέρω ἐγώ. Εἶδα πὼς στὸ συνέδριο,
 ποῦγινε στὴ Μητρόπολη, καλέστηκαν πολλοὶ κ' ἀπ'
 αὐτούς. Για νὰ τοὺς καλέσουνε, πάει νὰ πῆ πὼς κατὶ
 ξέρουνε. Τράβα λοιπὸν και μὴ χασομερᾶς.
 — Τί θά κάνω; Θά πάω! Για τὸ παιδί του κανεὶς
 δέν πρέπει νὰ λογαριάζῃ κόπους κ' ἔξοδα. Ὅσο εἶναι
 εἶναι μικρὸ ἀκόμα, πρέπει νὰ τοῦ κανονίσω τὴ γλώσ-
 σα του.
 — Πάρ' το λοιπὸν και τρέχα.
 — Αὐτὸ κάνω. Κι' ὁ Θεὸς βοηθός!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ὁ «Επιθεωρητής» τοῦ Γκόγκολ.

Τὴν ἐποχὴ πὸν ὁ ρομαντισμὸς μεσουρανοῦσε στὸ
 Παρίσι, μὲ τὸν «Ερνάνη» τοῦ Βιχτώρ Οὐγκὼ και
 τίς «Αρμονίες» τοῦ Λαμαρτίνου, ἕνας μικρορῥῶσος,
 ὁ Νικόλας Γκόγκολ, θαῦτος και γενναῖος, γιὰ τίς ἀρ-
 χές τοῦ περασμένου αἰῶνα, ρεαλιστής, ἔγραψε τὸν
 «Επιθεωρητή», σκηνηκὴ ἰσάνου μ' ἐξαιρετικὴ ἠθο-
 γραφικὴ δύναμη και παρατήρηση.

Ένας νέος ὑπάλληλος ἀπὸ τὴν Πετρούπολη, τα-
 ξιδεύοντας γιὰ διασκέδαση, θαφιζέται ἀπὸ παρεξή-
 γηση κ' ἀπὸ τὴν ἀγαθὴ φαντασία τῆς ἐπαρχιακῆς
 καιώτερης ὑπαλληλίας, γιὰ κυβερνητικὸς ἐπιθεω-
 ρητής, κ' εἶσι θρίσκειται μπροστὰ στὴν ταπεινότερη
 κολακεία και μικροπρέπεια ἀπὸ τὰ δημόσια ὄργανα
 τῆς γραφειοκρατίας, πού καταπιέζουνε ἀσυνείδητα
 κ' ἀναντρα τὸ λαὸ, τὴν ἴδια ὦρα πού τρέμονε, φο-
 βῶνται και δωροδοκοῦνε τὸν ἀνώτερό τους. Ὁ νέος
 ὑπάλληλος, ἐγγενικῆς καταγωγῆς, σπάταλος, χαρι-
 παίχτης και κατεργάρης ἀπὸ ἀνατροφή και παράδο-
 ση, δέν ἀρνίεται νὰ παίξῃ τὸ ρόλο πὸν ἀδέλφη τοῦ
 φοριώσανε. Στριώνεται στὸ σπύτι τοῦ διοικητῆ κα-
 λοπερνώνας και καλοτρώγοντας, ζητᾶ σὲ γάμο τὴ
 νέα του κόρη, μαδᾶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐπαρχιώτες γυ-
 ρεύοντας ἀπ' ὅλους χεῖματα γιὰ νὰ τοὺς ὑποστηρί-
 ξῃ στὴν Πετρούπολη, και σκορπᾶ γύρω μ' εὐκολία
 πλουσιώτατες ὑπόσχουσες. Μά τὴν ὦρα πού ἔρχεται
 ὁ ἄλλος, ὁ πραγματικὸς ἐπιθεωρητής, σὴν ἐπαρχία,
 οὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ τὸ σκόση, ἀφίνοντας
 τοὺς μικροπύνητες φιλοξενητές του στὴν πύο μεγᾶ-
 λη κατάπληξη.

Ἡ «Εταιρία τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου» ἀξιέπαινα
 διάλεξε τέτοιο ἔργο, και γιὰ τὸ ἀνέθεσά του σὴν
 σκηνη προστάθησε νὰ δώσῃ τὴν ἰστορικὴ ἀναπαρά-
 σιαση τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆς. Ἡ μετάφρα-

ση τεχνουργημένη από τον κ. Κ. Χατζόπουλο, είχε φανεί την ανυψία σε μερικά μέρη να πέση σε γλωσσική συντηρητική διάσωση από τους μανιαγίρους διοικητές της Έταιρίας, κ' έτσι μπορεί να ξηγηθῆ το χάσιμο τῆς ἐνότητάς της, με τὴν καθαρῆς πού ἐδῶ και κεί τὴν σημαδεύει. Τὸ χιούμορ τοῦ Γκόγκολ και τὸ ἀβίαστο τοῦ διωλόγου του, συνταιριασμένα με τὴ γνήσια θεατρικὴ οἰκονομία, κατορθώνουν και κρατοῦνε σὴν ἀνάλογη ἀπέκλιση τοὺς καθημερινούς και κοινούς ἀνθρώπους πού μᾶς παρουσιάζει, και χωρὶς νὰ ξεπέφτῃ σὴν κοινοτοπία τοῦ ἀπ' ἄλλους γνωρισμένου λαϊκοῦ κόσμου, δίνει τὶς ψυχικὲς στιγμὲς τοῦ κόσμου αὐτοῦ, μ' ἐξαιρετικὴ φρεσκάδα.

Μὰ οἱ ἠθοποιοὶ πού παίξανε τοὺς πρώτους ρόλους, συνειδητοῦμε ἀπὸ τὴν πολὺχρονη περιφρόνηση τοῦ ταλέντου τους σὶα λογὶς θέατρα τῶν «Ποικιλιῶν», δὲν μπορέσανε ν' ἀποδώσουνε ψυχολογημένους χαραχτήρες σὶους τύπους πού ὑποκριθῆκανε, με τὴν ἀπλή ἐκείνη κ' ἄδολη φυσικότητα πού ὁ συρραφῆας προσπάθησε νὰ τοὺς ζωγραφίσῃ. Τὸ ἐπιτηδῆμένο και χωρὶς φινέτσα τράδηγμα τοῦ χαραχτήρα ἀπὸ τὸν ὑποκριτὴ, γιὰ νὰ τὸν ἀποδώσῃ τάχατες αὐτόνε τὸ χαραχτήρα ζωντανώτερο, σημαίνει ἀνικανότητα ἴσα ἴσα τοῦ ἠθοποιοῦ, νὰ προσέσῃ με τάπλᾳ και φυσικὰ μέσα νὰ φτιάσῃ σὶο σκολό του.

Ἔτσι ἀπ' ἄλλο τὸ θέατρο παρατηρήθηκε ἀνησυχία και διασύνῃ σὶο σκηρικὸ φανέρωμα τῆς κωμωδίας, και κάποιο παραπάτημα σὴν ὑπερβολὴ και σὴν χοιροκοπία, πού στέκονται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν τεχνικὴ γοργότητα σὴν δράση, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ ἥρεμα θεατρικὸ ζετύλιγμα τέτοιου εἴδους ἔργων. Τοῦτο φάνηκε περισσότερο σὶς τελευταῖες σκηνές, ὅπου κ' ὁ μῦθος ξεφεύγοντας ἀπὸ τὸ σφιγμένο του πλέξιμο και ἔρος, φαίνεται σὰ νὰ τραβᾷ τὴ λύση μακρότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ σημερινὴ ἀντίληψη ἑνὸς ἄξιου κοινού μπορεί νὰ δεχτῆ.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

— Πλουσιώτατε κ' ἐκλεκτὸ τὸ πρόγραμμα τῆς συναλλαγίας τοῦ Ὁδείου Λόγιστο, πού δόθηκε τὴν Παρασκευὴ τὸ δευτέρω, 7 τοῦ Ἰουνίου. Ὁ Χαϊντελ, ὁ Μπαχ, ὁ Λίσι, ὁ Σούμπερ κ' ἄλλοι κλασσικοὶ μουσικοὶ ἀποδοθῆκανε τέλεια κ' ἀπὸ τὴν χορωδία τοῦ Ὁδείου κ' ἀπὸ τὸ πιάνο κ' ἀπὸ τὸ βιολοντιέλλο, και οἱ ἀρσολογοὶ φύγατε κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὴ μουσικὴ αὐτὴ γιορτῆ.

— Ἀπὸ τὸ γνωστὸ ἐκδοτικὸ οἶκο «ΜΟΥΣΙΚΗ» τῆς Στουῆς Ἀρσολογίου τῶν κ. κ. Μυτακίδου και Μακρῆ, ἐκδοθῆκανε τὰ Ἑλληνικὰ τραγούδια: «*Η φιλὴ μὲν ἦ*» τοῦ κ. Θ. Ι. Σακελλαρίδου. «*Δὲ θὰ ξεχάσω*» τοῦ κ. Ι. Ψαρούδα και «*Η κ' ατὰρ*» τοῦ κ. Μ. Καλομοίρη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Νέος φιλολογικὸς ἀστερισμὸς παρουσιάσθηκε σὴν καλλιτεχνικὸ οὐρανὸ τῆς Ἀθήνας. Ἐίναι τὸ καινούργιο μηριάτικο φιλολογικὸ και λογοτεχνικὸ περιοδικὸ «Μαῦρος Γάτος» πού τῆνομα και μόνο τοῦ διευθυντῆ του κ. Γεράσιμου Σπαταλά εἶναι ἀρκετῆ

ὑπόσχεση πὺς θὰ ξεχωρίσει ἀνάμεσα σὶα τόσα και τόσα τοῦ εἴδους του.

Ὁ κ. Σπαταλάς με πολλὴ φινέτσα, σὴν θέση μιᾶς συντηρητικῆς εἰσαγωγῆς ἢ, καλύτερα, προκήρυξης ὅπου νὰ κάνει, σὶο κοινὸ, γνωστὸ τὸ πρόγραμμά του, βάζει πρωτοσέλιδο ἕνα γράμμα τοῦ Γ. Καλομοίρου πρὸς τὸν Σ. Μαρζώκη, ὅπου ὁ ἐπιστολογράφος παραπονεῖται γιὰ τὸ ἀτέλειωτο κ' ἀδιάκοπο ἀλληλοεἰσώγραμμα τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων:

«Ἀλληλοτρογγόμενοι ἐξασθενίζετε τὰς δυνάμεις σας και ἐξασθενίζετε και τῶν ἐν Κερκίρα τῆν δύναμιν.»

Και πάρα κάτω: «Τὰτα λέγω μετὰ λέτης μου και ἐγὼ και ἄλλοι πολλοὶ κατ' ἐμοὶ μετὰ ἐν Κερκίρας θὰ ἐπιθυμοῦσαμε νὰ γράψωμεν και διὰ σᾶς και δι' ἄλλους, τῶν ὁποίων ἡ ἐργασία ἔχει ἀξία, ὅχι θεβαίως διὰ νὰ ἀφελῆσωμεν ἢ διὰ νὰ δολοφονήσωμεν ἄτομα, ἀλλὰ διὰ νὰ συντελέσωμεν ὅσον μᾶς εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν ὑπαρξὴν κοπιτικῆς ἀνωτέρας τῶν ἀτομικῶν παθῶν, διὰ νὰ ἐκπληρωθῶμεν τέλος ἕνα καθῆκον πρὸς τὴν Ἑλλάδα»...

Χειροκροτοῦμε τὴν ἰδέα τοῦ κ. Σπαταλά.

Ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔλη τοῦ «Μαῦρου Γάτου» ξεχωρίζουμε πολλὰ ἰ ἀξιόλογα και προπάντων: Ἐνα ποίημα τοῦ διευθυντῆ του κ' ἐφ' ἑπτὰ ποιήματα Ἰταλῶν ποιητῶν μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο πού ὅμως, ἐξὸν ἀπὸ ἕνα, δὲ μᾶς φαίνονται τόσο ἀβίαστα σὰν τὰ πρωτότυπά του· μιὰ σειρά ἀπὸ 6 τετρασύλλαβα, λιτὰ και σφιχτοδεμένα ποιηματάκια, κάτω ἀπὸ τὸν κοινὸ τίτλο «Κορινθίαι», τοῦ Γλάφυρου Ἀλθέρου πού μαρτυροῦνε ἀληθινὴ ποιητικὴ σύλληψη και μίαν ὀραία γλωσσολογικὴ μελέτη τοῦ κ. Μ. Φιλήγγα γιὰ τὴ λέξη «ἀρματωλός», καθὼς και μιὰ πρόζα τοῦ ἴδιου πού μᾶς κάνει νὰ προτιμοῦμε τὸ γραμματικὸ ἀπὸ τὸ λογοτέχνη.

— Σὶο ποίημα τοῦ Ἄγη Λεβέντη: «*Γυροῖς οὐ τ' ας*» πού τυπώθηκε σὶο περασμένο φύλλο (σελ. 384) ἢ τρίτη στροφῆ, πού τυπώθηκε λαθεμένη, πρέπει νὰ διαβαστῆ ἔτσι:

Τὸ καθετὶ πού ἐγνώρισα και πού εἶδα
μεσ' σὴν στροφή τῆς ζωῆς τὴ φρενιασμένη
τὸ ἀγάπησα σὶα δευτέρω πατρίδα.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γ α λ λ ί α.— Τὰ νέα και σιερατὰ ποιήματα τοῦ Ροστάν, πού τ'αναφέραμε σὶο περασμένο φύλλο, μᾶς ἔκαναν μίαν ἐντύπωση κάπως καλύτερη ἀπὸ κείνην πού μᾶς ἄφισε ὁ τελευταῖος τόμος τοῦ Richerin. Ἡ μούσα τους εἶναι ρομαντικοπατριωτικὴ, μιλεῖ μ' ἕναν τρόπο πού, τουλάχιστο σήμερα πιά, δὲν κάνει τὴν ἐντύπωση πού γυρεῖ νὰ κάνει ὁμοιογενεῖ με σχήματα παλιωμένα πού δὲ μᾶς δίνουν τὴν ἐντύπωση τῆς ἀλήθειας, τῆς καλλιτεχνικῆς, ἐννοοῦμε, ἀλήθειας· και σπάνια τραγουδεῖ. Γιὰ τὰ πῶς μεγάλα μάλιστα ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦ «*Le vol de la Marseillaise*» θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πεῖ πὺς μοιάζουνε λίγο με ἄρθρα, με πεζογραφία θαμμένη σὲ πού ὁμορφους σίχρους. Μπορεῖ βεβαίως νὰ συγκινοῦν ἕναν καλὸ πατριώτη, ὅμως τὴν ἄδολη καλλιτεχνικὴ συγκίνηση σπάνια μᾶς τὴν δίνουν. Με λίγα λόγια: Ἡ μούσα τοῦ Ροστάν μοιάζει κάποτε σὰν πρωτοξεδέρ-

φη, όμως πολύ ωραιότερη θέβαια, τῆς μούσας τοῦ μακαρίτη τοῦ Π. Συνοδινῶ. Σίγχοι σὺν τοὺς παρακάτω ὑπάρχον ἄρα πολλοί.

Potsdam! — Borgia n' est plus qu' un pauvre sire,
[et Sforze

Qu' un quidam
Depuis ce qui c'est fait en mil neuf cent quatorze
A Potsdam!

Lá, tout fut résolu dès le premier dimanche
De juillet.
Le petit bras trop court dans sa trop longue manche
S' ennuyait!

Κι' ἐξακολουθεῖ μὲ τὴν ἴδια στροφὴ νὰ δηγιέται:
«Ὁ τρελὸς πὸν γεροντοσε προστὰ σὸ στεγνὸ τοῦ
τὸ μαρούτι, δίχως νὰχει δεῖ τί θὰ γινόταν ἂν ἄνα-
βε τὸ φυτόλι, θέλησε νὰ δεῖ.

«Κι οἱ ἄντρες εἶναι καθισμένοι γύρω ἀπὸ ἓνα πο-
λεμικὸ σχέδιο, αὐτὸ τὸ μῆρα ὅπου τὸ δρεπάνι πίστευε
πὼς δὲ θὰ εἶχε παρὰ νὰ θεορίση.»

Κι ἀκολουθοῦν κάπον 26 ἄλλοι στροφές.

Ἔνα σονέτο μὲ τὸν τίτλο «Φρίκη κι Ὁμορφιά»
ἀρχίζει ἔτσι:

Sab reur de mains d'enfants qui demandent du pain,
Brûleur de basilique et de bibliothèque,
Geste obscène, oeil sanglant, front anthropopithèque,
L' homme ne s'est jamais plus hideusement peint.

Σ' ἓνα ἄλλο ὑποσηριάζει πὼς ὁ Beethoven εἶ-
τανε Βέλγος:

A vous, la symphonie héroïque? Oh, non; Comme
On y sent qu'un héros meurt pour la Liberté!
La Belgique reprend ce qu' elle a mérité.
Le plus grand de ses rois lui rend son plus grand
[homm.e

Beethoven? ses aïeux sont de Louvain. Delà
Ce masque d'xilé que parmi vous il a...

Ἐπάρχον ὅμως καὶ στροφές πού, κι ἂν δὲ μᾶς
γεμίζουν τέλεια τὴν καρδιά, μᾶς κερδίζουνε μὲ τὴ
χάρη τους, καὶ πὸν σίγουρα δὲν θὰ τοὺς ἔγραφε ποτὲ
ὁ Π. Συνοδινῶς:

«Mort à cheval, au galop.»
La gloire de Lancelot
N'est plus qu'un bruit de grelot!

Ces cinq mot, quand on les lit,
Font soudain que l'on pâlit
Honte à qui meurt dans son lit!

Comment lire ça tout haut
Sans étouffer un sanglot!
«Mort à cheval, au galop!»

Ἔχει καθαλαριστικὴ λεβεντιά καὶ ὀρμὴ τὸ ποι-
ημα αὐτό. Κοίμα μόνο πὸν κρατεῖ πολὺ, καὶ τὸ θέμα
τοῦ ἀδυνατίζει μέσα στὰ 18 τρισιχὰ πὸν ἀκολουθοῦν
ἀκόμα.

Ἐπίσης ἀρετὰ καλογραμμένο εἶναι καὶ τὸ σονέτο
«La Cathédral» πὸν ἀρχίζει ἔτσι:

Ils n'ont fait que la rendre un peu plus immortel.
L'Oeuvre ne perit pas, que inutile un gremlin.
Demande à Phidias et demande à Rodin
Si, devant ses morceaux, on ne dit plus: «C'est l' Elle!»

La forteresse meurt quand on la démantèle.
Mais le Temple, brisé, vit plus noble...

Ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ μᾶς, γιὰ τὸ περιεχό-
μενό τους ἔχον πέντε σονέτα του. Τὰ τέσσερα εἶναι
γιὰ τὴν Ἑλλάδα κάτω ἀπὸ τὸν κοινὸ τίτλο «Ὁ Τά-

φος τοῦ Ἀχιλλέω». Τὸ πέμπτο εἶναι γιὰ τὸν ἓνα
ἀπὸ τοὺς δύο γιους τοῦ Ψυχάρη, πὸν σκοτώθηκαν
στὸν πόλεμο, τὸν ποιητὴ. Δὲ θέλω νὰ τὰ κομματιάσω
καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὰ θάλω δλόκληρα σ' αὐτὴ τὴ
στήλη. Ἴσως νὰ καταφέρουμε νὰ δημοσιέψουμε κάνα
δύο ἀπ' αὐτά, μεταφρασμένα.

— Ἡ «Παρθένα καὶ τὰ σονέτα» εἶναι ὁ τίτλος
ἑνὸς νέου ποιητικοῦ τόμου τοῦ Francis Jammes.
Ὁ ποιητὴς εἶναι γνωστὸς στὴν πατριδα του ἀπὸ προ-
ηγούμενα ἔργα του. Στὸν τελευταῖο τόμο, προπάντων
στὰ εικοσιεξή σονέτα πὸν ἀποτελοῦνε τὸ αὐτὸ οὐσια-
στικὸ μέρος τῆς συλλογῆς, δείχνει μιὰ προσπάθεια
καὶ μιὰν ἐξέλιξη πρὸς τὴν καλλιτεχνικὴ τελειότητα
τῆς μορφῆς. Τὰ ποιήματά του δὲ μορρίζουν μαρούτι,
μόνο λίγο λιθάνι, γιατί οἱ δύο σειρές ἀπὸ τὰ σονέτα
τοῦ Jammes χωρίζονται ἀπὸ δύο θερηκευτικὸς ὕ-
μους ἢ ψαλμοὺς πὸν δὲν κρίνονται κι ἄσχημοι.

— Περισσότερο θγαλμένο ἀπὸ τοὺς καιροὺς πὸν
ζοῦμε, εἶναι τὸ βιβλίον τοῦ Jules Romains πὸν
βγήκε μὲ τὸν τίτλο «Europe». Εἶναι ἓνα ποίημα
ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν πόλεμο, μὲ εἰλικρίνεια καὶ συγ-
κίνηση, δίχως τοὺς ψεύτικους ρομαντισμοὺς πὸν συ-
νήθως ἀκολουθοῦνε σὺν κατάρτα τὰ τέτοιου εἶδους.

— Ἀντίθετα μὲ τὰ παραπάνω, ἐπιτελῶς μὲ τὴν
παράδοση τοῦ Rostand, Richerpin καὶ ἄλλων, πα-
ρονοιάζεται ἡ πολεμικὴ μούσα τοῦ Jacques Deval
στὸ πελοσέλιδο βιβλίον του πὸν ὀνομάζεται «Le Li-
vre sans amour». Ὁ ποιητὴς του ἐξακολουθεῖ νὰ
κοιτάζει τὸν πόλεμο μὲ τὰ ρομαντικὰ χρωματιστὰ
ματογνάλια, χωρὶς νὰ βλέπει πὼς ὁ τελευταῖος πό-
λεμος κάθε ἄλλο εἶτανε παρὰ ρομαντικὸς. Δίχως
ἄλλο, ἓνας πὸν βλέπει σήμερα τὰ τραύματα ὅπως ὁ
Deval, δὲ βλέπει μὲ τὰ δικὰ του τὰ μάτια, μόνο μὲ
μάτια δανεικά.

Οἱ σίγχοι πὸν θάξουμε παρακάτω, θαρροῦμε, ἀρ-
κοῦν γιὰ νὰ τὰ ποῦν ὅλα. Ὁ ποιητὴς λέει σιὸς νέ-
οσ πὸν πῆγανε, παιδιὰ ἀκόμα στὸν πόλεμο:

On vous a pris à l'âge où l'on prenait les moustes,
et vous êtes allés, sans déformer vos rangs,
Jouer ce jeu terrible où l'on ne crie plus «Ponce»...
Nous ne vous savions pas des petits aussi grands.

Κι οἱ παρακάτω, πὸν περιήφημοι, πὸν ὄσοι εἶδανε
ἀπὸ κοντὰ πόλεμο μποροῦν νὰ τοὺς γλεντίσουν ἀκόμα
καλύτερα:

Vibrato des obus, **pizzicati** des balles,
tremolo des appels, **forte** des «En avant»,
staccato des hoquets, **pianissimo** des râles,
rumeur immense éparpillée aux quatre vents...

— Ὅχι πολὺ καλύτερα, ὅμως καλύτερα, τὰ κα-
ταφέρνει ὁ Albert Jean στὸν ποιητικὸ του τόμο
«Passant du monde». Ὁ εἰρηρικὸς ρομαντισμὸς
δὲ φαίνεται νὸ ἔχει περισσότερα στοιχεῖα ζωῆς ἀπὸ
τὸν πολεμικὸ, σήμερα:

Mon coeur, mon fameux coeur que j'ai tant raconté

Kai:

Ah! le vide obsédant de nos histoires de femmes!

Kai:

Tu sens très bien que ton beau rêve fout le camp.

Τέτοιοι σίγχοι μᾶς πλῆττον.

— Συμπληρωτικὸς σίγχος μᾶς δίνει ὁ Jean Ro-
yère στὰ ποιήματά του «Par la lumière peints»..
Ἔχον κατὰ πὸν θυμίζον τὸ Malarmé.

— Ὁ Louis Roubaud, στὸ περιοδικὸ «Le

Carouillot) γράφει μερικά πού δε δι' εἶταν κατὰ νόκουστούνε κι ἀπὸ μᾶς. Εἶναι συμβουλὲς στοὺς νέους λογοτέχνες:

«Νομίζω πὼς εἶναι καιρὸς νὰ καταγγεῖθῃ τὸ κακό: πάρα πολλοὶ ἀπὸ κείνους πὸν γράφουν, σὴν ἐποχὴ μας, θαρροῦν πὼς εἶναι ἀρκετὰ ὀπλισμένοι γιὰ τὴν κριτολογία, τὴν σιγμὴν πὸν ἔχουν ἀποχίσει μιὰ βιβλιοθήκη. Πάρα πολλοὶ ποιητὲς ἀκολουθοῦνε τὶς συμβουλὲς τοῦ δασκάλου πὸν δίδακε «νὰ διαβάζουμε μὲ μιὰ πένα σὶδ χέρι, νὰ γράφουμε μ' ἕνα βιβλίον». Πάρα πολλοὶ θάχχαναν τὴν μεγαλοφντία τους, ἂν ἔχχαναν τὸ μνημονικὸ τους.

«Ἄν δὲ θροῖοκομαι σὲ μεγάλη πλάνη, εἶναι βέβαιον πὼς ὅσοι ὄσοι ξεχώρισαν τὴν τελευταῖα στὰ γράμματα, εἶναι ἴσια ἴσια ἐκείνοι πὸν δὲν τοὺς εἶταν πιὰ ἀρκετὸ νὰ γράφουν ἀπὸ βιβλία.

«Ὁ συγγραφέας πὸν τρέφεται ἀπὸ τὰ βιβλία, δὲ φιλοδοξεῖ ἄλλον ἀναγνώστη ἔξω ἀπὸ συγγραφέα. Τὰ χεῖλη του δὲν μποροῦν νὰ προφέρουν πιὰ λόγια ἀνθρώπινα, κι οἱ «ἄνθρωποι», πὸν τοὺς ἀρνήθηκε, τὸν ἀποφεύγουν.

«Στὸ ἔξῃς, καταδικασμένοι νὰ μὴ θρεῖ πιὰ ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ στενοῦ κύκλου ἐκείνων πὸν θανμάζονται ἀναμεταξύ τους, νὰ μὴ θρεῖ ἄλλους συνιρόφους ὄξω ἀπὸ τὸ περὶφανε σωματεῖο του, μεταχειρίζεται ὅλη του τὴ δύναμη σὶδ νάνασῆσει τὸ νεκρὸ ὄλικὸ. Κι ὅτερα ἀρχίζει νὰ χρησιμοποιεῖ, φτάνει θεωρίες, θεμελιώνει θερηκεῖες, νομίζει πὼς θροῖοκει καινούριες αισθητικὲς, ζυγιάζει, μετράει καὶ λογαριάζει ἰδέες, λέξεις καὶ σύμβολα, καὶ σκαρώνει φιλολογικὲς σταιρηγικὲς!»

«Τὰ νεώτερα περιοδικὰ καταγίνονται ὅλα περιπὸν ἀποκλειστικὰ μὲ τὴν κριτική. Πολλὲς φορὲς κάνουν ἀνάληψη κριτικῶν βιβλίων. Ἀυτὰ τὰ ἴδια τὰ περιοδικὰ κρινονται ἀπὸ ἄλλα πὸν ἔχουν γιὰ σκοπὸ τὴν ἐπιθεώρηση τῶν ἐπιθεωρήσεων!» Ἔτσι φτάνουμε σὶδ σημεῖο νὰ φάχουμε τοῦ κάκου νὰ θροῖουμε, μέσα σὶδ σκοτεινὸ λαβύρινθο, τὴν τελευταῖα χλωμὴ τοῦ ἡλίου ἀχιίδα πὸν νὰ φωτίζει τὸ πρωτότυπο ἔργο.»

Σταματοῦμε ὡς ἐδῶ πὸν τὰ λόγια τοῦ Louis Roubaud ἔχουν γενικότερη σημασία. Πάρα κάτω τὸν ὕποτινέμασε πὼς ἴσως γυρέει ἀπὸ τοὺς νέους νάφροισθῶν σὶδ «μεγάλον, πραγματικὸν Ἀρῶμα» πὸν παίχθηκε σὶδν καιρὸ τους. Τὸν πόλεμον δηλαδὴ. Ἐδῶ δὲν τὸν ἀκολουθοῦμε. Ἡ Τέχνη θάγκαλιάζει πάντοτε ὀλάκερη τὴ ζωὴ, καὶ τὸ ἐργαστήρι της θὰ εἶναι σὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, πὸν εἶναι αἰώνια. Ὁ ποιητὴς δ' ἕνα κανγὰ μεθυσμένον, μέσα σ' ἕνα καπελιό, μπορεῖ νὰ ξεχωρίσει τὸν αἰώνιον ἀνθρωπο ἐπίσης καλὰ, ὄσον καὶ μέσα σὶδν παγκόσμιο τὸν πόλεμον. Ἴσως καὶ καλύτερα. Τἄλλα, ἢ φλούδα, εἶναι γι αὐτὸν ὁ τρόπος πὸν ἐκφράζεται ἢ αἰώνια ἀλήθεια, καὶ μπορεῖ νὰ διαλέξει ἐκείνον πὸν τοῦ κάνει περισσότερον. Σὲ δραματικὰ χρόνια γεννήθησαν τὰ ἔργα τοῦ Γκαίτε, μὰ παροῦνι δὲ μωρίζουνε.

Ἄλλο τὸ ζήτημα πὼς ἢ Τέχνη πρέπει νὰ παίρνει ζωὴ ἀπὸ τὴ ζωὴ. Δὲν μποροῦμε ὄμως καὶ νὰ καταδικάσουμε ἢ νάρνηθῶμε τὴν ἐπίδραση τοῦ βιβλίου ἀπὸλυτα. Τὸ ζήτημα ὄμως εἶναι τὸ πὼς κανεὶς τὸ διαβάσει καὶ, ἄκόμα περισσότερον, πὼς τὸ διαβάσει. Περισσότερα δὲν μποροῦμε νὰ πούμε ἐδῶ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Τορ. Σμύρνη. Φύλλα στέλνουμε. Πολὺ ρομαντικὸ μὰ φαίνεται προσπάθησε νὰ δεῖς τὴ ζωὴ μὲ τὰ δικὰ σου τὰ μάτια. — κ. Σβ. Σκ. Σμύρνη. Ἀπὸ τὰ ποιήματά σου ὑπάρχε, κάποια ὑπερβολή. Ὅμως καὶ οἱ στίχοι σου δὲν εἶναι ἀφραδιάστοι. Ἐπειτα φράσεις σὴν αὐτὴν: «Ἐχει φορὲς π' ἀντιλαλοῦν σὶδ νοῦσμον τοῦ ἀνθρώπου πολλὲς φωνὲς κτλ.», δὲν μᾶς πολυαρέσουν. — κ. Ἰακ. Ναθ. Δευκάδα. Πολὺ νόστιμον, μὰ πρόχειρον γοαμμένο. Ἡ ποίηση εἶναι θεῖον δῶρον, ἢ τέχνη εἶναι δουλιὰ. — κ. Β. Ἀστερ. Σὶδ τραγοῦδι σου οἱ στίχοι 3, 8, 18, 20 εἶναι λαθεμένοι. Τὸ «ἀνοῖγ' εἰ δίχτρα» καὶ «φτυμιά» δὲν μᾶς ἀρέσουν. «Τὰ δίχτρα του ποῦναι πολὺ βροχιά» εἶναι ἄεργο, γιὰ δὲν μποροῦμε δίχως λόγο νὰ βάζουμε πρόταση ἀντὶ ἐπίθετον, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ γίνε στίχος. — κ. Τακ. Ἰω. Λάθος ἀπὸ Καλύτερα ὄπως ἴδες. Τὸ «Ἄπ' ἕνα διαγωνισμὸ» τὸ διαβάσαμε. Νὰ εἶσαι εὐχαιροσημένον πὸν δὲ σ' ἀπορίφανε κίσας! Στείλε μας κανένα ἐπιγράμμα ἔτσι νόστιμον — κ. Γεωρ. Βαρ. Εἶναι πὸν κακογραμμένο καὶ δὲν προφτάσαμε νὰ τὸ διαβάσουμε. Παρακαλοῦμε ὄλους νὰ γράφετε καθαρά, γιὰ ἔχουμε κάθε βδομάδα σωρὸ νὰ διαβάζουμε. κ. Δ. Κρ. Πειρ. Θὰ παρῶμε. Στείτε συστημένο τὸ καμικὸδραμα νόστιμον, μὰ ὄχι φιλολογικὸ. — κ. Α. Αλι. Πινδ. Σὴν ὑπερβολικὴ φαντασία. — κ. Τσεμπ. Α. Γράφε κανένα ἄλλο ὀλιγώτερον κοινὸκαὶ στείλε τὸ μας. — κ. Α. Βορ. Βίλο. Θὰ δημοσιεντεῖ. Ὅμως δὲν κάνετε καλὰ νὰ παρεξηγεῖτε ὄπως δὲν παρεξηγοῦμε καὶ μεις κανένα. Κι' ὄτε γράφει ὁ Καρὸ δ'α τὰ χωρ. Γραμμ. Ὁ «Νουμάς» εἶναι περισσότερα πρόσωπα πὸν τὶς φηγοῦσε τους τὶς καμαρώσατε σὲ πέντε ἔξι φύλλα. Ἄν περῶσε ἄπ' τὸ γραφεῖο μας θὰ μᾶς κάνετε εὐχαρίστηση — κ. Τακ. Φιτο. Λαμία. Οἱ ἀήτες θὰ δημοσιεντοῦν, ἂν θέλεις, ὄπ' νύθνην σου. Γαῦτό πρέπει νὰ μᾶς στείλεις τἄληθινὸ σου τῶνομα, νὰ τὸ ἔξουμε μεις. — κ. Γρ. Στρ. Ὀδοιαστικὰ ὁ «Νουμάς» διενθύνεται ἀπὸ τὴ Συνομοσπονδία πὸν τὴν ἀποτελοῦν οἱ Δ. Ταγκόπουλος, Κ. Καρθαῖος, Ρήγας Γκῆλφης, Κ. Παρορίτης, Κίμ. Ι. Θεοδοσοπούλος καὶ Πάνος Δ. Ταγκόπουλος. Ἡ ἐξανέφαλη λοιπὸν αὐτὴ Ὑδρα, πὸν τὰ κεφάλια της τὰ εἶδατε κρημασμένα σὶς πρώτες σελίδες τοῦ «Νουμά», ἀποφασίζει γιὰ ὅλα τὰ γενικὰ ζητήματα. — κ. Νεῖλο Α. Τὸ ἐπιγράμμα δημοσιεντεῖται ὄμμερον. Τ' ἄλλα, ὄργότερα. — κ. Μικρὸ. Κανένα ἄλλο, καλύτερον. — κ. Δημ. Ἰκ. Μᾶς λύπησε πολὺ, παραπολὺ τὸ γράμμα σου. Πιστεψέ μας, πὼς ἢ ἀπάντηση γράφτηκε πρὶν ἔγθε τὸ γράμμα πὸν μὰ ζητοῖσε ἕνα ναι ἢ ἕνα ὄχι. Ἐχει δημοσιεντεῖ, θαρροῦμε. καπνικὸ δικὸ σου σὲ περασμένο φύλλον. Δὲν ἀξίζει ν' ἀπογοητεῖσαι εἶσαι εὐκόλια. Ἄν ἔχεις τίποτε μέσα σου, κ' ἔχεις ὄλησρα, δὲν πρέπει νὰ τὸ πνίξεις εἶσαι ὄσογρον. Στείλε μας τίποτ' ἄλλο, γιὰ νὰ μᾶς πείσεις εἶσαι πὼς δὲν κρατῆς κάποια μαζί μας. — κ. Α. Β. Οἶν. Εἶναι γοαμμένο βιαστικὰ, φαίνεται.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

πουλιέται σ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ κίσκια. Ὅσοι θέλουν περασμένα φύλλα νὰ τὰ ζητοῦν στὰ γραφεῖα τοῦ „ΤΥ-ΠΟΥ“, Σοφοκλέους 3.

ΚΑΠΙΝΑ
ΣΙΓΑΡΕΤΑ ΜΕΞΗ